

KONGELIG RESOLUSJON

Klima- og miljødepartementet
Statsråd: Espen Barth Eide

Ref.nr.:
Saksnr.: 21/925
Dato: 11.2.2022

Fastsettelse av forskrifter om vern av 25 skogområder i fylkene Møre og Romsdal, Rogaland, Agder, Vestfold og Telemark, Viken, Innlandet, Trøndelag og Nordland.

1. Innledning

Etter naturmangfoldloven § 34 jf. §§ 35 og 37 kan Kongen i statsråd fastsette forskrift om vern av områder som nasjonalparker og naturreservater. Klima- og miljødepartementet (KLD) foreslår at det fastsettes forskrifter om vern av 25 skogområder.

1.2 Kort redegjørelse for saken

Forslaget om vern av de 25 skogområdene omfatter ca. 32,8 km² nytt verneareal og vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold som Stortinget sluttet seg til gjennom bl.a. behandlingen av Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet. Forslaget bidrar også til å nå Stortingets mål om vern av 10 prosent av skogarealet og til internasjonale mål og forpliktelser.

De 25 områdene der det foreslås vern av nytt areal er i all hovedsak privateid, og vernet skjer gjennom samarbeidsordningen for frivillig skogvern.

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkes- og regionnivå, samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt forslagene på høring. Høringen er gjennomført av de aktuelle Statsforvalterne.

Fem områder berører reinbeitedistrikter. Statsforvalteren har gjennomført konsultasjon med de berørte reinbeitedistrikter som har ønsket konsultasjon. KLD har forelagt utkast til foredrag og verneforskriftene for Sametinget. Etter innspill fra Sametinget er det gjort justeringer i verneforskriften for et område. Sametinget har ikke innvendinger til verneforslaget.

Etter høring har statsforvalterne sendt sine vurderinger og forslag om vern etter naturmangfoldloven til Miljødirektoratet. Direktoratets vurderinger og tilråding er deretter oversendt KLD.

Det er i verneplanprosessen ikke avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslagene. Verneforslagene er justert på visse punkter for å imøtekomme og hensynta ulike interesser. For departementets vurderinger av de ulike forslagene vises til bl.a. kap. 9 og 10.

2. Forslag

2.1. Generelt om forslaget

KLD tilrår opprettelse av 25 verneområder i skog i medhold av naturmangfoldloven. 17 områder er nye naturreservater. 8 områder er utvidelser av eksisterende verneområder, 7 av disse er utvidelse av naturreservater og et område er utvidelse av nasjonalpark. Alle områdene inngår i ordningen med frivillig vern av privateid skog.

Tilrådingen omfatter ca. 32,8 km² nytt verneareal, hvorav ca. 22,6 km² er produktiv skog.

Følgende områder foreslås vernet etter naturmangfoldloven:

1. Skjorolia naturreservat i Surnadal kommune, Møre og Romsdal
2. Barlinddalen naturreservat i Midt-Telemark kommune, Vestfold og Telemark
3. Leitjernsfjellet naturreservat (utvidelse) i Drammen kommune, Viken
4. Vestre Risenhøgda og Fuglemåsan naturreservat (utvidelse) i Aurskog-Høland kommune, Viken
5. Sulustaddalen naturreservat (utvidelse) i Østre Toten kommune, Innlandet
6. Varnvassdalen naturreservat (utvidelse) i Hattfjelldal kommune, Nordland
7. Berget naturreservat i Vindafjord kommune, Rogaland
8. Nag naturreservat i Strand kommune, Rogaland
9. Toreheia naturreservat (utvidelse) i Lillesand kommune, Agder
10. Torshov naturreservat i Gjerdrum kommune, Viken
11. Steinøya naturreservat i Stor-Elvdal kommune, Innlandet
12. Holstadlia naturreservat i Ringsaker kommune, Innlandet
13. Havikberget og Nordberg naturreservat i Ringsaker kommune, Innlandet
14. Olberg naturreservat i Vestre Slidre kommune, Innlandet
15. Sløtet naturreservat i Vestre Slidre kommune, Innlandet
16. Eriksrudtjernet naturreservat i Vestre Toten kommune, Innlandet
17. Kauserudtjernet naturreservat i Vestre Toten kommune, Innlandet
18. Forrotjønnna naturreservat i Namsskogan kommune, Trøndelag
19. Bergsåsen naturreservat (utvidelse) i Snåsa kommune, Trøndelag
20. Djupdalen naturreservat, Verdal kommune, Trøndelag
21. Blåfjella-Skjækerfjella / Låarte-Skæhkere nasjonalpark (utvidelse) i Verdal, Steinkjer, Grong, Snåsa og Lierne kommuner, Trøndelag
22. Søndre Gjeskefjell naturreservat i Drangedal kommune, Vestfold og Telemark
23. Solhomfjell og Kvenntjønnane naturreservat (utvidelse) i Drangedal og Nissedal kommuner i Vestfold og Telemark og Gjerstad kommune i Agder
24. Mjøsjødalen naturreservat i Lillestrøm og Aurskog-Høland kommuner, Viken
25. Hellekleivåe naturreservat i Nore og Uvdal kommune, Viken

2.2. Begrunnelse for verneforslaget

Forslaget om vern av de 25 skogområdene vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold som Stortinget sluttet seg til bl.a. gjennom behandlingen av Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet:

- 1. Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.*
- 2. Ingen arter og naturtyper skal utryddes som følge av menneskelig aktivitet, og utviklingen for truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres.*
- 3. Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner.*

Meld. St. 14 (2015-2016) legger opp til videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, i hovedsak ved vern av offentlig eid skog og ved frivillig vern av privateid skog. Forslaget bidrar også til å nå Stortingets mål om vern av 10 prosent av skogarealet og til internasjonale mål og forpliktelser, jf. bl.a. konvensjonen for biologisk mangfold artikkel 8, jf. også naturmangfoldloven § 33 g om økologiske og landskapsmessige sammenhenger. Vern av områdene mot ulike typer inngrep bidrar til å bevare norsk naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene a (*variasjonsbredden av naturtyper og landskap*), b (*arter og genetisk mangfold*), c (*truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter*), d (*større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv*), e (*områder med særskilte naturhistoriske verdier*), g (*økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt*), h (*referanseområder for å følge utviklingen i naturen*).

Verneforslaget vil også bidra til å nå FN's bærekraftsmål nr. 15 Livet på land. Skogvern er vurdert som et effektivt virkemiddel for å sikre norsk naturmangfold, blant annet ved at man fanger opp truede og nær truede naturtyper og leveområder for et stort antall truede og nær truede arter.

2.3. Hjemmelsgrunnlag

Av de 25 skogområdene foreslås 24 områder vernet som naturreservat i medhold av naturmangfoldloven § 34 jf. § 37 og § 62. Vilkåret for å kunne opprette et naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er at arealet enten inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst eller har særskilt naturvitenskaplig verdi.

Ett av områdene foreslås vernet som utvidelse av Blåfjella-Skjækerfjella /Låarte-Skæhkere nasjonalpark i medhold av naturmangfoldloven § 34, jf § 35. Vilkåret for å kunne verne et område som nasjonalpark etter naturmangfoldloven § 35 er at det dreier seg om et større naturområde som inneholder særegne eller representative økosystemer eller landskap og som er uten tyngre naturinngrep.

2.4. Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

De foreslåtte verneområdene inkluderer viktige naturtyper og et stort antall truede og nær truede arter. Områdene omfatter flere ulike utforminger av barskog, blant annet gammel granskog, gammel furuskog og kalkskog, men også områder med rik og variert edelløvskog. Arealmessig er det stor variasjon mellom områdene.

Opprettelsen av verneområdene er med på å bidra til å sikre et nettverk av viktige leveområder for naturmangfoldet i norske skogøkosystem. I denne verneplanen er verneverdiene for mange av områdene knyttet til stor variasjon i skogtyper som bidrar til å fylle mangler i skogvernet.

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene i skogområdene som foreslås vernet, er hogst og ulike typer utbygginger, eksempelvis veibygging, hyttebygging og utbygging av vindkraft, vannkraft og kraftledninger. Vern av de foreslåtte områdene vil gjennom vernebestemmelsene sikre arealer med viktige vernekvaliteter og bidra til å dekke viktige mangler ved skogvernet. Områdene vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av levested for at stort antall truede arter, og dermed *reduere den samlede belastningen* på arter som har risiko for å dø ut. Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippene om *samlet belastning* være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om *miljøforsvarlige teknikker og lokalisering*, samt *miljøforringelser betaler* der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i områdene. KLD vurderer at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. KLD anser at *kunnskapsgrunnlaget* er i tråd med kravet i naturmangfoldloven § 8. Det er ut fra en *føre-var-tilnærming* i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (*samlet belastning*). Det foreligger etter KLDs vurdering tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken.

For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til omtalen av det enkelte verneområde i kapittel 9, samt til Miljødirektoratets tilråding.

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i verneforslag er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger som ledd i skogvernarbeidet, blant annet dokumentasjon i "*Narin-Lokalitetsdatabase for skogområder*". Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er bl.a. NINA rapport 535/2010 og NINA rapport 1352/2017.

KLD vurderer generelt at en kombinasjon av skogbrukets egne miljøtiltak sammen med et nettverk av verneområder er et effektivt bidrag til å sikre det biologiske mangfoldet i skog. Hvis områdene i denne saken ikke vernes, er fortsatt skogbruk den mest aktuelle arealanvendelsen for mange av områdene. Det vil da være sektorlover og skogbrukets egen sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til biologisk mangfold.

2.5. Andre interesser

Historisk har skogene blitt utnyttet i ulik grad til bl.a. skogsdrift, beite, jakt og friluftsliv. Det er ikke aktuelt at skogbruk skal fortsette i områder som vernes som naturreservater, men aktiviteter som f.eks. utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv vil i stor grad kunne fortsette som tidligere. Det går eksisterende veier inn i noen av de foreslåtte verneområdene, primært i form av gamle traktorveier.

Det går eksisterende kraftledninger gjennom områdene Eriksrudtjernet, Djupdalen og Mjøsjødalen. Følgende områder grenser til ryddebelte for kraftledning: Skjoralia, Leitjernfjellet, Olberg og Kauserudtjernet. Kraftledninger ligger inntil tidligere vernet areal i Bergsåsen. For kraftledninger som ligger i eller inntil verneareal er det i verneforskriftene tatt inn standardbestemmelser om bl.a. drift og vedlikehold.

Området Sløtet grenser til reguleringsmagasin for vannkraftproduksjon, mens området Vestre Risenhøgda og Fuglemåsan grenser til magasin for vannforsyning. Det er for de to nevnte områdene også eksisterende verneområder som går ned til høyeste regulerte vannstand (HRV) for magasinene. For området Sløtet er det i tillegg betydelig eksisterende bebyggelse og infrastruktur inntil magasinet. Området Kauserudtjernet er oppdemmet i forbindelse med vannforsyning. Området Skjoralia grenser til elv som er regulert for vannkraftproduksjon, og det er her også et digitalt kartlagt småkraftpotensial i den tilgrensende elven.

Området Hellekleivåe berører en grusforekomst og en kobberforekomst som er vurdert å ha liten betydning. Det er ikke meldt inn interesse rundt utnyttelse av de nevnte mineralressursene innenfor foreslått nytt verneareal.

2.6. Planstatus

Arealene i verneplanen er i all hovedsak avsatt som LNF-områder i de respektive kommuneplaner. Eventuelle avvik fra dette er omtalt under enkeltområder i kap. 9.

Fem områder, et område i Nordland og fire områder i Trøndelag, ligger i reinbeitedistrikt. I tillegg ligger området Skjoralia i forvaltningsområdet for tamreindrift i Trollheimen.

3. Samfunnsnytte og konsekvenser av verneforslaget

3.1. Samfunnsnytte av verneforslaget

Gjennomføring av verneforslaget vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold, målet om vern av 10 % av skogarealet og internasjonale mål og forpliktelser. Det vises til nærmere omtale i kap. 2.2.

Verneområdene har i tillegg viktige opplevelseskvaliteter og kan bidra til verdiskaping lokalt og regionalt knyttet til naturbasert turisme. Naturmangfold har også en egenverdi. Vern som foreslått vil derfor ha positiv samfunnsmessig betydning, og bidra til å oppfylle Stortingets vedtak i stortingsmeldingen Natur for livet (Meld. St. 14 (2015-2016)).

3.2. Samfunnsmessige konsekvenser av verneforslaget

Vern av områder etter naturmangfoldloven er å anse som varige tiltak som kan påvirke ulike samfunnsområder. Områdene i verneplanen er gjennomgående små, noe som i utgangspunktet tilsier at konsekvensene for andre interesser er begrensede.

Alle områder som foreslås vernet har areal under 500 km² og omfattes ikke av kravene til utarbeidelse av konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven og tilhørende forskrift. Bruksinteresser er klarlagt ved høring av verneforslag og annen kontakt med berørte parter. I hovedsak er interessene knyttet til skogbruk, beite og jakt og annet friluftsliv. Med unntak av skogbruk er disse aktivitetene som fortsatt kan foregå innenfor rammen av verneforskriftene.

Hvis områdene ikke vernes, er fortsatt skogbruk mest aktuelle arealbruk. Det vil da i hovedsak være sektorlover og skogbrukets sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til naturmangfold på disse arealene. KLD vurderer at et nettverk av verneområder, kombinert med gode miljøtiltak i skogbruket samt andre aktuelle virkemidler, er en effektiv måte å sikre naturmangfoldet i skog.

Naturen leverer viktige økosystemtjenester, både i form av bruksverdier og ikke-bruksverdier, herunder eksistensverdien av naturmangfoldet både for dagens befolkning og for framtidige generasjoner. Gjennom økosystemtjenestene gir naturen et essensielt bidrag til samfunnsøkonomiske verdier. Vern vil sikre at naturverdiene ivaretas på lang sikt. Norge har også forpliktet seg både nasjonalt og internasjonalt til å ta vare på naturmangfoldet.

Vern vil begrense fremtidige muligheter for bl.a. skogbruk, mineralutvinning, vindkraftutbygging og regulering av vassdrag. Det er ikke konkrete planer om mineralutvinning eller kraftutbygging i noen av områdene i dag.

KLD viser til at det i verneplanprosessen ikke er avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslagene. Verneforslagene er videre justert på visse punkter for å imøtekomme og hensynta ulike interesser. KLD mener verneforslaget slik det nå foreligger har små negative konsekvenser. Samlet sett vurderer departementet det slik at de samfunnsøkonomiske konsekvensene av vernet vil være positive på sikt. Forslaget vil sikre natur som har en positiv samfunnsnytte, selv om denne ikke kan verdsettes. Forslaget vil samtidig bidra til oppfyllelse av nasjonale og internasjonale forpliktelser om å ivareta naturmangfoldet. Verneforslagene vil også sikre viktige områder for friluftsliv.

Etter avveininger mellom områdenes verneverdier og andre interesser er det underveis i verneprosessen foretatt endringer i verneforskrifter og avgrensning for foreslåtte verneområder. Det vises for øvrig til omtale av de enkelte verneområdene i kapittel 9.

4. Viktige endringer i verneplanprosessen

Navn

Det er under høringene kommet innspill som foreslår endring av navn for noen av områdene. Skrivemåten tilrås endret for følgende områder:

Leitjernhøgda endres til *Leitjernfjellet*.

Vestre Risenhøgda og *Fuglemosen* endres til *Vestre Risenhøgda* og *Fuglemåsan*.

Galtedalstjenna endres til *Galtedalstjerna*.

Grenser

Med bakgrunn i vurdering av høringsuttalelser tilrås mindre grensejusteringer for flere områder. For Sulustaddalen er det gjort mindre arealreduksjoner. Olberg reduseres med 41 dekar etter høring, også for området Torshov er det gjennomført en mindre reduksjon.

Verneforskrifter

Det er etter høringen foretatt noen mindre endringer i verneforskrifter. Dette skyldes dels tilpasning til nyeste vernevedtak for naturreservater, dels kommentarer i innkomne høringsuttalelser og et generelt ønske om at forskriftene blir mest mulig like for forhold som gjelder samme tema. KLD vurderer at endringene ikke har betydning for avtalene om frivillig vern der det er inngått avtaler med grunneiere.

5. Oppheving og endring av tidligere vernevedtak

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 20.06.1986 nr. 1362 om fredning for Løkmyr naturreservat, Nordre Eiker kommune, Buskerud.
2. Forskrift 06.12.2019 nr. 1682 om vern av Vestre Risenhøgda naturreservat, Marker kommune, Østfold.
3. Forskrift 04.09.1981 nr. 4790 om fredning av Vestre Fuglemosen naturreservat, Aurskog-Høland kommune, Akershus.
4. Forskrift 5. mars 2010 nr. 340 om vern av Sulustaddalen naturreservat, Østre Toten kommune, Oppland.
5. Forskrift 04.12.1992 om vern av Varnvassdalen naturreservat, Hattfjelldal kommune, Nordland.
6. Forskrift 01.12.2017 nr. 1865 om vern av Torehei naturreservat, Lillesand kommune, Aust-Agder.
7. Forskrift 09.12.1977 nr. 5 om Bergsåsen naturreservat og plantelivsfredningsområde, Snåsa kommune, Nord-Trøndelag.
8. Forskrift 01.12.2017 nr. 1881 om vern av Solhomfjell og Kvenntjønnane naturreservat, Gjerstad kommune i Aust-Agder og Nissedal kommune i Telemark.

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås endret som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 17.12.2004 nr. 1691 om verneplan for Verdal-Snåsa-Lierne. Vern av Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark, Verdal, Steinkjer, Grong, Snåsa og Lierne kommuner, Nord-Trøndelag.

6. Forvaltning av verneområdene

Forvaltningsmyndighet

Miljødirektoratet avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte område. Naturreservatene er små verneområder, som det er lagt til grunn skal forvaltes av de kommunene som ønsker det. Dersom aktuelle kommuner ikke ønsker slik myndighet vil forvaltningsmyndigheten ligge hos Statsforvalteren.

7. Saksbehandling

7.1. Generell bakgrunn

Områdene som foreslås vernet har ulik historikk. Det vises til tilrådingen fra Miljødirektoratet og statsforvalterne for utdypende informasjon om saksgangen.

7.2. Frivillig skogvern på privateid grunn

Vern av privateid skog gjennomføres i all hovedsak som frivillig skogvern. Ved frivillig skogvern tilbyr skogeierne skogareal for vern. Tilbud om vern sendes til vedkommende statsforvalter. Det foretas naturfaglige registreringer og utarbeides skogtakster for områder der det er behov for det. Hvis området kvalifiserer for vern, utarbeider Statsforvalteren på grunnlag av tilbudet og de naturfaglige registreringene forslag til avgrensning av verneområdet. Ut fra tilbud og standard verneforskrift utarbeider Statsforvalteren forslag til verneforskrift som oversendes grunneier for kommentarer. Det avholdes møter og/eller befaringer der forslaget diskuteres nærmere. Miljødirektoratet oppnevner skogsakkyndig med mandat å forhandle med grunneierne og/eller grunneiernes representant. Ved enighet inngås avtale der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av avtalt erstatningsbeløp skjer umiddelbart etter vernevedtak.

7.3. Konsultasjoner med Sametinget og reindriften

Generelt uttrykker reindriften i skogvernsaker i stor grad støtte til vern som beskytter arealene mot utbygginger og inngrep som er negative for reindriften, samtidig som det generelt ønskes et lavt restriksjonsnivå for reindriften og andre samiske interesser i verneområdene.

Et område i Nordland og fire områder i Trøndelag ligger i reinbeitedistrikt. Det er gjennomført konsultasjon med berørte reinbeitedistrikter som har ønsket konsultasjon. Ildgruben reinbeitedistrikt er tilbudt konsultasjon for området Varnvassdalen, men har ikke sett behov for det da de anså seg som lite berørt av utvidelsen.

KLD vurderer at Statsforvalterens konsultasjoner med det enkelte reinbeitedistrikt har vært grundig, og har ivarett konsultasjonsplikten overfor reindriften. Representanter for reinbeitedistriktene er ofte nærmest de aktuelle problemstillingene og kjenner godt til de enkelte områdene og reindriftens bruk av områdene.

KLD har forelagt utkast til foredrag og verneforskriftene for Sametinget.

Sametinget har uttalt seg for områdene Varnvassdalen og Skjorolia. For områdene i Trøndelag viser Sametinget til tidligere kontakt høsten 2020. Når det gjelder Varnvassdalen har Sametinget ikke noe å tilføye, og ber ikke om videre konsultasjon. Sametinget viser til sine generelle kommentarer i høringen. For Skjorolia mener Sametinget at reindriftens motorferdsel på barmark, og start og landing med helikopter, må komme inn under §7 slik det er i sammenlignbare forskrifter i andre områder. Angående spørsmål om dokumentasjon eller ikke for leiekjører i reindrift viser Sametinget til at det pågår en prosess med konsultasjoner mellom NRL, Sametinget og Miljødirektoratet for veileder om motorferdsel for reindrift i verneområder. Det nevnte spørsmålet er uavklart per nå, men er en del av konsultasjonene. For en smidigst mulig forvaltning og lik praksis i

de forskjellige verneområdene mener Sametinget at dette spørsmålet bør styres av veilederen og overordnede retningslinjer, og ikke av de enkelte verneforskriftene. Klima- og miljødepartementet har for området Skjoralia tatt inn følgende to punkter i verneforskriften under § 7:

- nødvendig bruk av lett terrengkjøretøy på barmark ved utøvelse av reindrift
- start og landing med helikopter i forbindelse med reindrift.

Når det gjelder dokumentasjon for leiekjører i reindrift viser KLD til den pågående konsultasjonen i en annen prosess som Sametinget nevner.

7.4. Forholdet til utredningsinstruksen, forvaltningsloven og saksbehandlingsreglene i naturmangfoldloven

Verneforslagene er utarbeidet i henhold til Utredningsinstruksen. I kapittel 1 til 3 begrunnes verneforslagene på overordnet nivå, og sammenhengen med nasjonale og internasjonale mål om å ta vare på et utvalg av norsk natur belyses. Videre omtales kort hva som eventuelt skjer med verneverdiene hvis vernet ikke gjennomføres og hvilke virkemidler som eventuelt kan være relevante. I kapittel 3 vurderes samfunnsnyttene og konsekvensene av verneforslaget, hvem som berøres og hvilke tiltak som anbefales. I kapittel 8 og 9 omtales og vurderes generelle kommentarer og konkrete merknader til verneforslag for de enkelte områder fra berørte parter, myndigheter og interessegrupper. Økonomiske og administrative konsekvenser omtales i kapittel 10.

Gjennomføringen i henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen innebærer inkluderende prosesser i gjennomføringen.

Gjennom verneplanprosessen er det foretatt en avveining mellom verneinteresser og andre bruker- og samfunnsinteresser. Verneforslaget er også i størst mulig grad tilpasset de ulike brukerinteressene i området. Kravene i naturmangfoldloven § 14 er således oppfylt.

7.5. Høring av verneforslagene

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkes- og regionnivå, samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt verneforslagene på høring. Det vises til hovedsynspunkter fra høringsinstanser som er gjengitt under hvert enkelt område.

8. Generelle merknader til verneforslagene

8.1. Miljødirektoratets generelle merknader

Forskriftenes innhold

Miljødirektoratet understreker betydningen av at en både ved utforming av verneforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forvitrer. Det er også viktig at økosystemtilnærmingen som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sanking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg av ulike slag (midlertidige eller faste), men også tiltak

som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg etter søknad.

Verneforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt. I tilfeller der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om "nødvendig motorferdsel" skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøtels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er tillatt. Dette gjelder ikke for øvingsvirksomhet i tilknytning til slike formål. Det er gjort en vurdering for hvilke områder det er aktuelt med en egen dispensasjonshjemmel for øvingsvirksomhet. Utgangspunktet har vært at det ikke er aktuelt å åpne for dette i små verneområder og verneområder som på grunn av sin topografi (bratte områder) er lite egnet til slike aktiviteter.

Vedlikehold av eksisterende veier og anlegg, herunder bygninger og eventuelt andre installasjoner som er i bruk på vernetidspunktet, er tillatt. Med vedlikehold menes opprettholdelse av den standard veien, bygningen, anlegget o.a. hadde på vernetidspunktet. Vedlikehold omfatter ikke nybygging, oppgradering eller utvidelse. Vedlikehold av for eksempel vei omfatter tiltak eller arbeid for å holde veien ved like eller opprettholde samme standard som på vernetidspunktet, uten at den endrer karakter. Miljødirektoratet vil ikke tilrå at verneforskriften henviser til veiklasser, da slike standarder kan endres over tid, men tilrå å opprettholde formuleringen om standard på vernetidspunktet. Tiltak som påføring av nytt grusdekke, grøfterensk, skifte av stikkrenner og lignende anses som vedlikehold. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark.

Miljødirektoratet vil påpeke at restriksjonsnivået ikke er særlig forskjellig mellom de ulike områdene som her foreslås vernet, men da verneforskriftene for områdene er framkommet gjennom forhandlinger mellom de respektive Statsforvalterne og grunneierne, vil det måtte aksepteres at det blir enkelte forskjeller i utformingen av forskriftene. For de områdene der eksisterende verneområder inngår i verneforslagene, vil ny verneforskrift omfatte hele området. For disse arealene vil det kunne medføre større endringer i forhold til eksisterende verneforskrift. For noen områder med mindre utvidelser opprettholdes eksisterende bestemmelser, som også vil gjelde for utvidelsesarealet.

Miljødirektoratet vurderer at mal for verneforskrifter for naturreservater ivaretar avveiningen mellom brukergruppene og de overordnede vernehensyn på en god måte.

Navn

Kartverket forutsetter at vernemyndigheten melder inn navnet på nye naturreservat til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnregister (SSR) når vernevedtak er gjort, jf. § 15 i lov om stadnamn av 18. mai 1990 nr. 11. Kartverket forutsetter dessuten at kart over verneområdene produseres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon.

Språkrådet viser til at offentlige instanser er bundet til skrivemåten i sentralt stedsnavnregister. For å kunne bruke annet navn, er det behov for å reise formell navnesak.

De endelige vernekartene vil bli produsert i tråd med gjeldende praksis. Når det gjelder innmelding av navn på nye verneområder i Sentralt stedsnavnregister, vises til kommentarene fra Klima- og miljødepartementet i foredrag til kgl.res. i desember 2015.

Departementet viser til «at Kartverket gjøres kjent med nye vernevedtak gjennom brev fra Klima- og miljødepartementet for å tinglyse vernevedtakene på berørte eiendommer. Da Kartverket også er ansvarlig for Sentralt stedsnavnregister, må det forutsettes at Kartverket samtidig sørger for innmelding til Sentralt stedsnavnregister.»

Motorferdsel

Generelt skal motorferdsel i verneområder vurderes etter søknad.

Det er åpnet for uttransport av felt elg og hjort i verneforskriften § 6. Miljødirektoratet vil understreke at motorisert uttransport av elg og hjort i utgangspunktet enten skal foregå manuelt eller ved bruk av lett beltekjøretøy hjemlet i § 6. Med lett beltekjøretøy i denne sammenheng menes mindre beltekjøretøy som f.eks. elgtrekk, jernhest og beltegående ATV. Det er i noen tilfeller åpnet for at uttransport av elg og hjort kan skje med ATV eller traktor på eksisterende traktorveier. Unntaket for uttransport av felt elg og hjort er i tråd med motorferdsellovens bestemmelser. Det er i noen områder tilrådd å åpne for uttransport også av villsvin eller store rovdyr. Miljødirektoratet har tatt inn utvidet unntak der dette er foreslått av statsforvalterne, men har ikke foreslått noen generell endring av denne bestemmelsen. Miljødirektoratet mener det er hensiktsmessig at det foretas en generell gjennomgang av denne unntaksbestemmelsen der også forholdet til motorferdsellovens unntaksbestemmelser må vurderes. Det samme gjelder bestemmelsen om uttransport av syke og skadde bufe.

En eventuell tillatelse til bruk av annet motorkjøretøy enn nevnt over, hjemlet i § 7, skal vurderes nøye. Det reelle behovet, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet skal vurderes. Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte traséer. Dette vil særlig være aktuelt for uttransport av elg og hjort fra bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner.

I områder med hytter er hovedregelen at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til transport av ved, materialer og utstyr på snødekket mark etter § 7. Slike tillatelser bør normalt styres til fastlagte traséer. Fastsetting av trasé bør gjøres ved søknadsbehandling eller som en del av utarbeidelse av forvaltningsplan. Motorisert transport i forbindelse med vedlikehold bør skje på snødekt mark med bruk av snøskuter. I unntakstilfeller kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til barmarkskjøring for transport av materialer til vedlikehold. Dette bør normalt være vedlikeholdsbehov av akutt karakter.

I verneforskriftens § 7 er det åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart og for øvrig når det er spesielle forhold som tilsier det, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Kraftledninger

I områder med eksisterende energi- og kraftanlegg er utgangspunktet at anleggene skal kunne drives og vedlikeholdes på en sikkerhetsmessig og økonomisk forsvarlig måte. Forskriftsmalene har standardbestemmelser som åpner for drift og vedlikehold av anlegg, og motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftledninger. Forskriftsmalen fastsetter

søknadsplikt for motorferdsel utover dette. Bakgrunnen for dette er at forvaltningsmyndigheten bl.a. skal ha mulighet til å kunne styre hvilke typer kjøretøy som benyttes og til hvilken tid eller etter hvilken trasé kjøringen skal skje.

Foruten drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og nødvendig istandsetting ved akutt utfall, åpnes det for oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftanlegg og kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjesnitt dersom tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig.

Miljødirektoratet forholder seg til enighet på departementsnivå om bestemmelsene om drift og vedlikehold av kraftanlegg, og har justert forskriftene i tråd med formuleringer i nyeste vernevedtak. I noen av områdene med kraftlinjer inntil verneområdet, men utenfor vernegrensen, er det tatt inn bestemmelser om drift og vedlikehold slik at nødvendige tiltak kan gjøres innenfor vernegrensen. Det er i disse tilfellene også tatt inn unntak for motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold eller akutt utfall. Der det finnes aktuelle traseer er det åpnet for at også motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan skje uten søknad.

Leting etter mineralske ressurser

Naturmangfoldloven § 41 sier at det som ledd i saksbehandlingen skal innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området. Dette vil i hovedsak være å samle kunnskap som allerede er kjent, herunder informasjon om pågående næringer eller aktiviteter.

Dersom ny kunnskap i framtiden viser at det finnes viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utdrift av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder: "Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot verne-vedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."

Den viktigste måten å få fram interessene knyttet til potensiell og planlagt utnyttelse av mineralressurser på, er høringene som gjennomføres for det enkelte verneforslaget. I de fleste sakene finnes det fram til gode løsninger gjennom grensedraining og/eller tilpasning i forskriften. I de sakene der målet om økt skogvern (og grunneiers ønske om frivillig vern) må veies opp mot potensiell eller planlagt utnyttelse av mineralressurser, vil man forsøke å finne omforente løsninger på direktoratsnivå. I tilfeller hvor dette ikke er mulig vil dette være avveininger som må avklares mellom departementene etter at Miljødirektoratet har gitt sin tilråding til KLD.

Start og landing med luftfartøy

Miljødirektoratet vurderer at landing og start med luftfartøy er uønsket i naturreservater, og at dette bør tydeliggjøres og synliggjøres ved å ta inn et forbud i verneforskriften.

Gjennom forskrifter vedtatt ved kgl.res. 12.12.2014 ble Forsvarsbyggs ønske om at landing og start med forvarets luftfartøy gis automatisk unntak, tatt inn i forskriftene for skogvernområder. Miljødirektoratet har derfor lagt dette inn i alle forskriftene i denne tilrådingen. De aktuelle verneforslagene omfatter skog- og andre utmarksområder. En antar at landing og start eventuelt vil bli (meget) sjeldne foreteelser og ikke utgjøre noen trussel mot områdene som sådan.

Når det gjelder militær operativ virksomhet i lufta viser Miljødirektoratet til NOU 2001:15 Forsvarets områder for lavflyging punkt 5.5.6.1 Unntaket for militær operativ virksomhet i verneområder hvor det fremgår hva som anses som operativ virksomhet. Miljødirektoratet

legger denne tolkningen av begrepet militær operativ virksomhet til grunn.

Beiting

Landbruksdirektoratet har tidligere anført at dersom det er aktuelt med beite, bør det være generelt unntak for beite og utsetting av saltstein samt nødvendig motorferdsel i den forbindelse, samt unntak for uttransport av syke og skadde beitedyr.

Miljødirektoratet viser til at det i noen området kan være behov for regulering av beitetrykk mv., og at det foreslås særskilte unntaksbestemmelser som skal ivareta dette. Miljødirektoratet mener det er en fordel at slike unntaksbestemmelser standardiseres og tilrår at det tas inn en unntaksbestemmelse som åpner for skånsom beiting. I mange områder er det ikke ønskelig med andre typer beitedyr enn det som er vanlig på vernetidspunktet, og det er behov for at forvaltningsmyndigheten gis mulighet til vurdering av både omfang av beiting og type beitedyr.

For de områdene der beiting er aktuelt er det gjort en vurdering av om forskriften skal åpne for utsetting av saltsteiner. For de fleste områdene er det vurdert at dette er et tiltak som ikke berører verneverdiene i særlig grad, og det er derfor tatt inn en unntaksbestemmelse om mulighet for utsetting av saltsteiner. For noen områder vurderes dette tiltaket å ha betydning i forhold til verneverdiene, og for disse områdene kan det ligge noen begrensninger. Det samme gjelder oppsetting av gjerder; for de områdene der dette vurderes som aktuelt, er det tatt inn som spesifisert unntak i § 7. Enkelte av områdene i verneplanen er uten veger og stier, og har en topografi som tilsier at motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein eller i forbindelse med gjerdning ikke er relevant.

Samiske interesser

Flere reinbeitedistrikt nevner at arealvern også er et vern av deres ressursgrunnlag, og er derfor positiv til vern. På den andre siden mener distriktene at all reindrifts- virksomhet i samsvar med reindriften bør ha direkte unntak i forskriftene. Det er derfor ikke enighet med reinbeitedistriktene om de unntakspunkter som er lagt til § 7. Det er ikke full enighet mellom Statsforvalteren i Trøndelag og Sametinget om fordeling av unntakspunkter mellom § 4 og § 7.

I forskriftsforslagene er det samiske naturgrunnlaget med i formålsparagrafen (§1), og samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordning som etableres. Det legges til grunn at reindriften skal kunne foregå rasjonelt på vanlig måte i de foreslåtte verneområdene. Et vern ut fra slike forutsetninger vil ikke redusere, men styrke og sikre arealgrunnlaget for reindrift. Ett distrikt ønsker en annen formulering mht. reindrift i formålsparagrafen og mener at henvisningen også bør omfatte det samiske kulturgrunnlaget.

Sametinget har bedt om at unntaket for vedhogst skal gjelde alle områder. Det er også påpekt at rilkuler fra andre trær enn bjørk også bør omfattes av unntaket. Vedhogst er vurdert individuelt ut fra det enkelte områdets robusthet og størrelse.

Sametinget har påpekt at barmarkskjøring bør behandles samlet for alle skogvern- områder i et distrikt, slik at distriktene slipper å søke på mange områder. Et distrikt har påpekt at henvisning til at leiekjører må ha med dokumentasjon i verneområder, at det er stigmatiserende for reindriften, og at motorferdselloven gjelder på begge sider av ei vernegrense. Det er derfor ikke behov for en tilleggsbestemmelse.

Miljødirektoratet mener at for store områder vil vedhogst normalt være uproblematisk, men støtter Statsforvalterens vurdering i at det for enkelte små områder eller områder med spesielle skogtyper kan det være behov for strengere regulering. Spørsmålet om uttak av rilkuler fra andre trær av bjørk har tidligere vært tema i konsultasjoner mellom Sametinget og KLD.

Det må foreligge et arbeidsforhold til reindriften for at kjøring skal være lovlig, og det er ikke stilt krav i verneforskriften om dokumentasjon ved annen kjøring etter tillatelse. Kravet følger normalt av tillatelsen. Miljødirektoratet er derfor enig i at kravet til dokumentasjon kan vurderes på dette området i framtidige vernevedtak. For øvrige innspill knyttet til samiske interesser vises til omtale i kap. 9.

Sykling og større arrangementer

Hovedregelen i frilufsloven er at det i skogområder er tillatt med sykling på vei eller sti når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet.

I tråd med føringene i friluftsmeldingen og tidligere vedtatte kgl.res. for skogvern tilrår Miljødirektoratet at sykling (samt riding og bruk av hest) tillates på eksisterende stier og veier, dersom det ikke er særskilte naturfaglige hensyn som tilsier et forbud på bestemte stier eller i bestemte områder.

I områder hvor det ikke finnes veier og stier gjelder et generelt forbud mot sykling og bruk av hest. Det går fram av beskrivelsen av det enkelte område dersom det ikke finnes veier eller stier i området.

Når det gjelder el-sykler rammes dette av forbudet mot motorferdsel i verneforskriftene. Det er ikke gjort endringer i regelverket som gjelder el-sykler i frilufsloven eller i malen for verneforskrifter.

Forbudet mot arrangementer omfatter større arrangementer. Det er ikke fastsatt noen absolutt grense for hvor store arrangementer som faller inn under forbudet.

Forvaltningsmyndigheten må gjøre en konkret vurdering av om planlagte arrangementer omfattes av forbudet. Det er åpnet for å gi tillatelse til arrangementer etter søknad.

Annet

Miljødirektoratet tilrår for de fleste områder enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

8.2. Klima- og miljødepartementets generelle merknader

Kraftledninger

Drift og vedlikehold av kraftledninger

KLD viser til at bestemmelsene åpner for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Vedlikehold omfatter blant annet utskifting av komponenter knyttet til kraftledninger (liner, isolatorer, master, traverser m.v.) i samsvar med anleggets tillatte egenskaper i tråd med konsesjon etter energiloven. Oppsetting av master med annen utforming enn eksisterende anlegg, omfattes normalt ikke av bestemmelsene på dette punkt. Ved utskifting av master eller andre komponenter, skal master og komponenter som er mest mulig lik eksisterende benyttes, med mindre overgang til andre typer master og komponenter vil redusere anleggets innvirkning på verneverdiene uten urimelige kostnader eller ulemper for anleggseieren, jf. energiforskriften § 3-4.

Nødvendig skogrydding i kraftledningstraseer ansees som en del av ordinært vedlikehold av kraftledninger, som kan skje uten søknad. Dette omfatter også nødvendig sikringshogst av enkelttrær og mindre flater langs kraftledningstraseen, hvor det forutsettes at hogde trær forblir i skogreservatet av hensyn til arter som er avhengige av død ved. Det følger av formuleringen "i og inntil verneområdet" i forskriften § 4 at netteier også kan gjennomføre nødvendig sikringshogst innenfor verneområder i de tilfeller hvor kraftledningen ligger utenfor selve verneområdet og ledningstraséen/kanten av skogryddebeltet følger vernegrensen.

Der hvor grenser for verneområder ligger nær eksisterende kraftledninger forutsettes det at verneområdet ikke er til hinder for drift og vedlikehold av kraftledningene.

Istandsetting ved akutt utfall

Ved akutt utfall, samt ved umiddelbar fare for akutt utfall, på eksisterende energi- og kraftanlegg er det behov for rask istandsetting slik at kunder får strøm og viktige samfunnsfunksjoner kan opprettholdes. I henholdsvis § 4 og § 6 er det derfor tatt inn bestemmelse om at istandsetting, og motorferdsel i den forbindelse, kan gjennomføres uten søknad. I § 6 er det i stedet tatt inn bestemmelse om at det i ettertid skal gis melding til forvaltningsmyndigheten om motorferdselen. Det nevnte unntaket for motorferdsel i § 6 gjelder ikke for ordinær drift og vedlikehold.

Oppgradering og fornyelse av kraftledninger

Verneforskriften har i § 4 unntak for oppgradering eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linetverrsnitt når dette ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Eksempel på tiltak som har liten påvirkning på verneverdiene, og som er tillatt etter dette unntaket, er endring av driftsspenning eller linetykkelse. En forutsetning for dette er at heller ikke anleggsarbeidene skader verneverdiene nevneverdig. Oppgraderinger som innebærer bruk av større eller endrede master kan også omfattes dersom det ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Vurderingen av om oppgraderingen eller fornyelsen skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig, vil være en konkret vurdering av tiltakets effekter på det naturmangfoldet som er oppgitt i verneformålet. Jo mer presis og spesifisert formålsbestemmelsen er, desto lettere vil det være å fastslå om vilkåret er oppfylt eller ikke. Eksempel på tiltak som kan skade verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig, er økning av spenningsnivå eller endrede master som medfører behov for å øke ryddebeltets bredde langs kraftledningen. Et annet eksempel er der man i anleggsfasen har behov for motorferdsel på barmark for å komme inn til mastepunktene med anleggsmaskiner, og slik ferdsel ikke kan skje i eksisterende ryddebelte. Slike tiltak vil kreve søknadsbehandling etter § 7.

Søknadspliktig oppgradering eller fornying av kraftledninger (§ 7)

Oppgradering eller fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4, og som er nødvendig for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, skal behandles etter søknad. Dette gjelder først og fremst tiltak som har potensial til å skade verneverdiene nevneverdig. Vurderingen blir dermed en avveining mellom tiltakets samfunnsmessige betydning og hensynet til verneverdiene. Hensikten med konkret søknad er å etablere en kontakt mellom tiltakshaver og forvaltningsmyndigheten for verneområdet med sikte på å drøfte avbøtende tiltak, slik at mulige negative konsekvenser for verneverdiene i størst mulig grad reduseres og dermed synliggjøres allerede i søknaden. Hensikten er ikke å

diskutere nedleggelse eller dramatiske omlegginger av det eksisterende anlegget, men derimot en mest mulig skånsom utforming og mindre justeringer av anlegget. Departementet legger derfor til grunn at det i de fleste tilfeller vil være mulig å komme frem til løsninger som ivaretar behovet for nødvendig oppgradering eller fornyelse. Opprettholdelse av luftledning i det samme området skal normalt aksepteres. Oppgradering og fornying kan i noen tilfeller innebære bygging parallelt med eksisterende kraftledning, hvis eksisterende ledning må være i drift under arbeidet før den deretter rives. Ved vurderingen skal det legges vekt på netteiers plikter etter energiloven til å sørge for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, herunder sørge for vedlikehold og modernisering som sikrer en tilfredsstillende leveringskvalitet. Ved vurderingen skal det også legges vekt på plikten til ved planlegging, utførelse og drift av elektriske anlegg å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren. På bakgrunn av dette mener Klima- og miljødepartementet at vernet er forenelig med energiforsyningen som berører områdene. Det vises for øvrig til omtalen av områdene i kap. 9.

Spesielt om motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftledninger

I mange tilfeller benytter netteier etablerte traseer, for eksempel traktorveier eller andre kjørespor, til motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftledninger. Departementet mener at man bør vurdere generelle unntak i verneforskrifter for kjøring der det finnes slike traseer, og der kjøringen ikke vurderes å ville medføre nevneverdig skade på verneverdiene. Hvis det skal gis generelle unntak i verneforskrifter for slik motorferdsel må kjøretraseer som kan benyttes være inntegnet på vernekartet. Dersom det ikke er aktuelt med generelle unntak i etablerte traseer, bør forvaltningsmyndigheten ved behandling av dispensasjonssøknader så langt råd er vurdere flerårige tillatelser til motorferdsel i forbindelse med ordinær drift og vedlikehold av kraftledninger. Bl.a. bør flerårige tillatelser vurderes hvis det er hensiktsmessig både for forvaltningsmyndigheten for verneområdet og for søker, og under forutsetning om at verneverdiene kan ivaretas tilfredsstillende eksempelvis ved at motorferdselen begrenses til fastlagte traseer eller at det benyttes miljøforsvarlige transportformer. Tillatelser hvor dette er avklart i lang tid vil redusere netteiers administrasjon knyttet til verneområder. I utgangspunktet står tiltakshaver rimelig fritt til å utforme en søknad om tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med ordinær drift og vedlikehold av kraftledninger. For å redusere netteiers administrasjonskostnader ved å måtte søke mange ganger i samme områder, kan slike søknader utformes som transportplaner eller tilsvarende som beskriver netteiers langsiktige behov for motorferdsel knyttet til ordinær drift og vedlikehold av kraftledningen i området. I så fall vil det, dersom verneverdiene blir tilstrekkelig ivaretatt, kunne gis tillatelser med virkning over lang tid. Forvaltningsmyndigheten har alminnelig veiledningsplikt i slike saker og det oppfordres til dialog mellom forvaltningsmyndighet og netteier om hvordan transportbehov og verneverdier kan ivaretas. De vesentligste delene av en transportplan bør fremgå som vilkår i tillatelsen. Det legges til grunn at forvaltningsmyndigheten vil forlenge gitte tillatelser dersom forutsetningene ikke er endret. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med oppgradering og fornying av eksisterende kraftledninger gjelder andre typer tiltak enn ordinær drift og vedlikehold, og vil fortsatt måtte omsøkes etter verneforskriftens § 7 som tidligere.

Eventuell drift av fremtidige funn av mineralforekomster

Det er ikke påvist funn av drivverdige mineralforekomster innenfor de foreslåtte verneområdene. Verneforskriftene har forbud mot blant annet mineralutvinning. Regjeringen er opptatt av å legge til rette for fremtidig vekst i mineralnæringen. Områdene som foreslås vernet kan inneholde mineralforekomster som kan gi grunnlag for fremtidig verdiskaping og næringsutvikling. Det kan være fornuftig å gjennomføre kartlegging, målinger eller undersøkelser i et verneområde for å få informasjon om ressurser og geologi for vurdering av mulig utvinning utenfor verneområdene, eller utvinning innenfor verneområdene som ikke vil være i strid med vernet. Naturmangfoldloven gjør det mulig å søke om dispensasjon fra forbudene mot mineralvirksomhet. Vilårene for å gi dispensasjon følger av naturmangfoldloven § 48 første ledd: *"Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."*

Selv om vilårene for å gi dispensasjon er svært strenge, er ikke mineralutvinning helt utelukket. Det er tre alternative vilår for å gi dispensasjon, og to av de kan gi grunnlag for dispensasjon til utvinning av mineral. Det første vilåret er dersom mineralutvinning *"ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig"*.

Regjeringen har i senere vedtak om vern av skog signalisert at underjordisk drift med åpning for uttak utenfor verneområdet kan etableres på en måte som oppfyller dette vilåret. Dagdrift innenfor verneområdet er derimot neppe aktuelt etter dette alternativet. Dersom underjordsdrift med uttak utenfor verneområdet ikke er mulig, for eksempel på grunn av lang avstand mellom vernegrense og påvist funn, vil eventuell utvinning i dagbrudd måtte vurderes etter alternativet *"hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig"*. Unntaket for vesentlige samfunnsinteresser omfatter bare tungtveiende nasjonale hensyn. Departementet kan ikke utelukke at mineralressurser med et betydelig verdiskapingspotensial i enkelte tilfelle vil være en slik nasjonal interesse. Det skal imidlertid mye til. Samtidig er det også et vilår at den nasjonale interessen må gjøre inngrep i verneområdet *"nødvendig"*. Dette betyr at man må vurdere om det er mulig å ivareta den nasjonale interessen på en annen måte, som ikke medfører inngrep i verneområdet, f.eks. bruk av underjordsdrift. Hensynet til verneverdiene vil være et tungtveiende argument for å finne andre løsninger.

Dersom forvaltningsmyndigheten kommer til at ett av vilårene for gi dispensasjon er oppfylt, beror det på forvaltningens skjønn om dispensasjon skal gis. Vurderingen skjer innenfor rammen av alminnelige forvaltningsrettslige regler og retningslinjer og instruksjer fra overordnet myndighet, som for eksempel naturmangfoldloven kapittel II. Omfanget, miljøvirkningen og nødvendigheten av de tiltak som det søkes dispensasjon for, vil ha betydning i vurderingen. Tilsvarende vil de hensyn som taler positivt for omsøkte tiltak, slik som blant annet verdiskapingspotensialet knyttet til tiltaket inngå i vurderingen. Forvaltningsmyndigheten bør også vurdere om det vil stride mot verneverdiene om tilsvarende dispensasjonssøknader blir innvilget i fremtiden. Det gjelder særskilte retningslinje for skjønnsutøvelse dersom vilåret *"vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig"* anvendes. Disse følger direkte av naturmangfoldloven § 48 annet ledd.

Hogst av ved til hytter i verneområdet

I enkelte tilfeller er det under § 7 i forskriften åpnet for søknad om hogst av ved til eksisterende hytter i verneområdet. I skogreservater er det generelt et mål at skogen skal få

utvikle seg mest mulig urørt av menneskelig aktivitet, også vedhogst. Derfor legges det primært til grunn at ved bør hogges utenfor verneområdet og kjøres inn til eksisterende hytter, men at det må gjøres en vurdering i hvert enkelt tilfelle om belastningen på verneområdet blir mindre om det tillates vedhogst rundt hyttene i verneområdet enn at veden blir transportert inn til hyttene gjennom verneområdet. Dersom det gis dispensasjon for hogst av ved til eksisterende hytter må det settes vilkår bl.a. om lokalisering og gjennomføring av hogsten, hogstmengde samt hvilke treslag som kan hogges, slik at verneverdiene i området ikke reduseres. Hogst skal uansett ikke skje i registrerte kjerneområder.

Motorferdsel på barmark

Det er i enkelte tilfeller i verneforskriftens § 7 åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til bruk av motorferdsel for ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonsøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter

Enkelte verneforskrifter kan i § 7 ha bestemmelser som åpner for nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter. Det legges til grunn at slik transport fortrinnsvis bør skje på veier, eller alternativt med beltekjøretøy på snødekt mark, bl.a. fordi det her ofte er snakk om betydelig vekt som skal transporteres og betydelig potensialet for sporskader. Transport på barmark utenfor veier er aktuelt kun i enkelte spesielle tilfeller hvor transport med beltekjøretøy på snødekt mark ikke er mulig eller praktisk gjennomførbart, og dersom slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter. Dette må vurderes konkret i det enkelte tilfellet.

Beiting

Vedrørende beiting mener departementet det er uheldig hvis det i noen av unntakene i § 4 er et krav at tiltakene ikke skal skade verneverdiene, mens andre unntak ikke tar dette forbeholdet. Dette kan det skape tolkningstvil. Det ligger uansett som en forutsetning i regelverket at aktiviteter eller inngrep i verneområdet ikke skal skade verneverdiene, jf. forskriften § 3 første ledd. Departementet ser imidlertid at bestemmelsene også skal gi praktisk informasjon til grunneiere og andre om at det av hensyn til verneverdiene er behov for særskilte hensyn, og at det er derfor i visse tilfeller er hensiktsmessig at dette fremgår av unntaksbestemmelsene. Det kan for eksempel være verneområder som er særlig sårbare for enkelte typer påvirkninger, for eksempel høyt beitetrykk i raviner og sumpskog og sårbare vegetasjonstyper. Departementet foreslår derfor at det i disse tilfellene bare gis unntak for "*skånsom* beiting".

Utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder

Hvis det oppstår behov i framtida som ikke er regulert i den enkelte forskrift, kan slike tiltak vurderes etter forskriftens generelle dispensasjonsbestemmelse i § 8. KLD legger imidlertid til grunn at selv om nåværende grunneier ikke har sett behov for utsetting av

saltstein eller oppsetting av gjerder kan behovet endre seg i framtida, og det kan da være hensiktsmessig at dette er omtalt i forskriftene. Forutsetningen er at tiltakene kan gjennomføres uten å skade verneverdiene. Saltsteiner tiltrekker seg både husdyr og hjortevilt og kan lokalt føre til betydelig tråkkslitasje og gjødselpåvirkning omkring saltsteinene. Også gjerder kan føre til tråkkslitasje. For enkeltområdene i denne vernesaken legges følgende til grunn for å ivareta natur som er sårbar for slitasje og tråkk som kan følge av utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder:

- For områder vurdert som relativt robuste mht. slitasje og tråkk og samtidig av en viss størrelse tas inn et punkt i forskriften om utsetting av saltstein under § 4, og under § 7 et punkt om oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting samt et punkt om nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder.
- For enkelte områder som har innslag av sårbar natur mht. slitasje og tråkk er punktet om utsetting av saltstein plassert under § 7, da man må kunne sikre bl.a. at plassering av saltstein ikke skjer i sårbare områder.
- For små områder som er sårbare for slitasje og tråkk er nevnte punkter ikke tatt inn i forskriften. Her kan også saltstein og gjerder oftest plasseres utenfor områdene.
- Det er også lagt vekt på om beiting er aktuelt, eksempelvis i svært bratt terreng.

Omtale av det samiske naturgrunlaget i formålsbestemmelsen

Departementet viser til at formålsbestemmelsen i verneforskriftene er utformet i samsvar med bestemmelsene i naturmangfoldloven hvor det framgår at formålet med vern av områder også kan være å ivareta det samiske naturgrunlaget.

Rydding av flyttleier i reindriften

Uavhengig av om rydding skjer med hjemmel i § 4 eller § 7 skal rydding ikke skade verneverdiene. Hvorvidt departementet har foreslått søknadsplikt eller ikke beror på en konkret vurdering av det aktuelle området. Større områder vil generelt være mindre sårbare og vil i større grad egne seg for direkte unntak i § 4. I mindre eller særlig sårbare områder er det nødvendig med søknadsplikt. Reindriften flyttleier har et særskilt vern. Hensikten med søknad er ikke å nekte rydding av flyttleier, men å etablere en kontakt mellom reindriften og forvaltningsmyndigheten for verneområdet for å sikre at mulige negative konsekvenser for verneverdiene i størst mulig grad reduseres og synliggjøres allerede i søknaden. Søknadsprosessen skal sørge for at nødvendig rydding skjer på måte som ivaretar verneverdiene. Departementet legger derfor til grunn at det vil være mulig å komme frem til løsninger som ivaretar både verneverdiene og behovet for nødvendig rydding, slik at flyttleiene ikke skal stenges, men opprettholder sin funksjon. Vindfall som må ryddes for ikke å hindre flytting krever ikke søknad. Det forutsettes da at veden fra vindfallene forblir i verneområdet, som også er utgangspunktet ved rydding i verneområder generelt, jf. § 3 andre ledd bokstav a.

Kulturminner og kulturmiljøer

Det forutsettes et tett samarbeid mellom kulturminnemyndighetene og naturforvaltningsmyndighetene i enkeltsaker om kulturminner og kulturmiljøer innenfor de foreslåtte verneområdene. Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av både fredete og ikke-fredete kulturminner skal skje på en slik måte at både natur- og kulturminneverdier ivaretas på best mulig måte. Slike tiltak avklares derfor med forvaltningsmyndigheten for verneområdene, slik at verneverdiene ikke forringes. Forskriftenes punkter om kulturminner og kulturmiljøer er kun en presisering av kulturminnelovens bestemmelser, som også gjelder

innenfor de foreslåtte verneområdene. Klima- og miljødepartementet vil understreke at inngrep i, istandsetting og skjøtsel av kulturminner og kulturmiljøer som er fredet i medhold av kulturminneloven, bare kan skje etter tillatelse fra kulturminnemyndighetene.

Forholdet til matloven

I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) vil dette kunne dispenseres for etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. En eventuell dispensasjon skal iverksettes uten opphold i henhold til de tiltak loven krever.

Sykling på veier og stier

Det er generelt åpnet for sykling på eksisterende veier og stier, unntatt hvis verneverdiene i området er vurdert som sårbare for slik påvirkning. Dette i samsvar med Meld. St. 18 2015-2016 *Friluftsliv*. I områder uten stier eller veier er sykling følgelig ikke tillatt.

Idrettsarrangementer og andre arrangementer

Formuleringen om arrangementer i § 3, som tidligere hadde ordlyden "*Bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer og andre større arrangementer er forbudt*" er endret til ordlyden "*Bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt.*" Denne formuleringen omfatter både idrettsarrangementer og andre arrangementer, og avgrensningen til større arrangementer gjelder uansett type arrangement.

Unntak for militær operativ virksomhet

Reglene om ferdsel i verneforskriftene er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet. Militær operativ virksomhet omfatter normalt ikke øvingsvirksomhet. I praksis gjelder det likevel et unntak fra dette igjen ved såkalt "utrykningsøvelser med militære styrker". Klima- og miljødepartementet legger til grunn at "Beredskapstiltak, herunder utrykningsøvelser med militære styrker" er en del av militær operativ virksomhet, slik det fremgår av St. meld. 62 (1991-92), s. 47. Med utrykningsøvelser skal forstås øvelser som har til hensikt å trene/øve Forsvarets beredskap. Dette i motsetning til annen øvingsvirksomhet med øvingsmål som ikke er direkte knyttet til beredskapstiltak. Det er å bemerke at både planlegging, forberedelse og gjennomføring av aktiviteten er omfattet av unntaket. På grunn av hastepreget i denne type aktivitet kan det være mer krevende å planlegge og hensynta restriksjonsområder som f.eks. verneområder.

KLD legger for øvrig til grunn at forvaltningsmyndigheten og Forsvaret oppretter dialog om planlagt aktivitet som vil kunne berøre verneområdene.

Forvaltningsmyndighetene skal vurdere om det er behov for å søke tillatelse eller ikke avhengig av hvordan verneforskriften er utformet. KLD viser for øvrig til brev 3. april 2019 til verneområdestyrer og statsforvaltere om forståelsen av begrepet militær operativ virksomhet.

Annet

Utover endringer nevnt over har KLD foretatt mindre justeringer i forskriftene, i hovedsak av teknisk art. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratets vurderinger i kap. 8.

9. Merknader til det enkelte område

Nedenfor er gjengitt sentrale opplysninger om saksbehandlingen for enkeltområdene, viktige høringsinstansers hovedsynspunkter og hovedinnholdet i vurdering og tilråding fra statsforvalterne, Miljødirektoratet og KLD. For detaljert omtale av de samme tema samt lister over høringsinstanser vises til Miljødirektoratets tilråding samt til aktuelle tilrådinger fra statsforvalterne. Verneverdiene i enkeltområder er beskrevet i tilrådingen fra Miljødirektoratet. Under ”Inngrep og påvirkning” oppgis tekniske inngrep der det finnes slike, og i tillegg forekomst av f.eks. fremmede arter. Der det ikke er gjengitt høringsuttalelser er det ikke kommet uttalelser av vesentlig betydning for vedtaket i saken.

1. Skjoralia naturreservat i Surnadal kommune, Møre og Romsdal

Totalareal 137 dekar hvorav 108 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen

Norsk Bergindustri understreker at det er viktig å undersøke områdets eventuelle geologiske forekomster før vedtak fattes. Vernevedtak kan føre til at man beslaglegger ressurser som kan være lokalt, regionalt, nasjonale eller globalt viktige, uten at disse er kartlagt før vedtak fattes. Norsk Bergindustri anmoder om at det tas høyde for forekomster som ikke er omfattet av drift i dag, men som kan være aktuelle for uttak i framtiden.

Sametinget mener at verneforskriften bør være sammenlignbar med verneforskrifter i andre områder med samiske interesser, og at standardformuleringer knyttet til reindrifta tas inn.

Sametinget har gitt tilbakemelding om at de ikke ønsker konsultasjon om verneforslaget.

Statsforvalteren i Trøndelag skriver at beliggenheten til verneforslaget er slik at det er lite sannsynlig at det vil påvirke reindrifta i området. De ber likevel om at vernebestemmelsene ikke begrenser reineiernes mulighet til å utøve næringen sin i verneområdet.

NVE skriver at de i forbindelse med oppstartsmeldingen informerte om et digitalt kartlagt småkraftpotensial, og ba om at grunneier ble orientert om potensialet. NVE er positiv til at deres innspill er sitert i høringsdokumentet, men kan ikke se at grunneier er informert.

NVE mener dette er relevant da potensialet ligger nær verneforslaget og deler samme elveleie. Det finnes ingen nett i området, og så langt NVE kjenner til heller ingen planer om nettutbygging. NVE forventer at Svorka energi AS uttaler seg hvis de blir berørt, og at Statnett uttaler seg hvis verneforslaget kommer i konflikt med deres interesser.

Statkraft bemerker at verneforslaget ligger inntil elven Folla som Statkraft regulerer ved hjelp av Follsjødammen. Statkraft har for så vidt ikke innvendinger til skogvernet, men gjør oppmerksom på at Statkraft som regulant har pålegg om minstevannføring i elva.

Vannføringen i regulerte vassdrag kan variere mye, og kan øke svært raskt om det blir overløp på dammen eller om regulanten blir nødt til å åpne tappeluke i Follsjødammen.

En må påregne at vassdraget i visse situasjoner kan gå med en vannføring som tilsvarer uregulert flomvannføring. Videre har regulant plikt til å vedlikeholde flomkapasiteten i elva, dette kan medføre behov for skogrydding og masseuttak langs elveløpet. Statkraft må ha rett til å sett opp varselskilt eller andre tilsvarende tiltak for å varsle allmenheten om risikoen for plutselige endringer i vannføringen.

Språkrådet uttaler at siden verneforslaget kun utgjør en mindre del av Folddalen så kan Skjoralia være et godt alternativ.

Statsforvalteren kan ikke se at vern kommer i konflikt med potensialet for småkraftutbygging eller vedlikehold av det regulerte vassdraget.

Vern vil hindre uttak av mineralressurser. Det er ikke forhold, verken i plansammenheng

eller på annet vis, som tilsier at områdene er aktuelle for mineraluttak. Statsforvalteren legger vekt på at DMF ikke har merknader.

Skjoralia ligger innenfor området til tamreindrifta i Trollheimen. Arealet ligger helt i ytterkant av sommerbeiteområdet, men verneforslaget ligger i en svært bratt kløft og området er vurdert å ha svært liten verdi som beiteområde. Statsforvalteren tilrår likevel å ta hensyn til innspill fra Sametinget om å tilpasse verneforskriften med hensyn til samiske interesser. Følgende endringer er blitt gjort:

- Bevaring av det samiske naturgrunnlaget er inkludert i verneformålet.
- Det blir gitt unntak etter § 4 for uttak av skohøy mv. og uttak av bjørk og småvirke til brensel på stedet.
- Uttak av bjørk til vedlikehold av lovlige oppsatte reingjerder og annet reindrifutstyr er plassert i §7 fordi reservatet er så lite og bratt, og ligger i ytterkanten av beiteområdet.
- Motorferdsel på snødekt mark i samband med reindrift etter § 6.

Barmarkskjøring og bruk av helikopter gis det ikke unntak for ettersom terrenget er lite egnet og fordi dette vil medføre sterk forstyrrelse på annet dyreliv.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet viser til at Statkraft har vist til sin plikt for vedlikehold av flomføring i elva Folla som er regulert av Follsjødammen. Miljødirektoratet tilrår derfor å ta inn en mulighet for å søke om dispensasjon for *naudsynt rydding av vegetasjon og uttak av masse langs elva som sikringstiltak mot flom* i § 7 k. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Skjoralia naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratets merknad over vedrørende sikringstiltak for flom. KLD presiserer at det foreslåtte verneområdet grenser til elva Folla, men ikke omfatter selve elveløpet som allerede er regulert. Følgelig vil vern ikke komme i konflikt med digitalt kartlagt småkraftpotensial som nevnt i NVEs merknad, eller med vedlikehold av det regulerte vassdraget som nevnt i Statkrafts merknad.

KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Skjoralia naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

2. Barlinddalen naturreservat i Midt-Telemark kommune, Vestfold og Telemark

Totalareal 843 dekar hvorav 750 dekar produktiv skog.

Inngrep: Det går en traktorvei inn i området.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE kjenner ikke til konflikter knyttet til energi- og vassdragsinteresser i forslaget. NVE forventer at områdekonsesjonæren Midt-Telemark energi AS uttaler seg om eventuelle konflikter med eksisterende og fremtidige nettplaner. I oppstartsmeldingen ble det nevnt at Vest-Telemark kraftlag og Midt-Telemark energi burde inkluderes i høringslisten. NVE kan ikke se at dette er blitt gjort, og ber derfor om at nettselskapene kommer på mottakerlisten. Tilsvarende vises det til at Statnett er på høringslisten.

Statsforvalteren bekrefter at høringsdokumentene er sendt til Vest-Telemark kraftlag og Midt-Telemark energi. Det har ikke kommet uttalelse fra noen av disse.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Barlinddalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Barlinddalen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

3. **Leitjernsfjellet naturreservat (utvidelse) i Drammen kommune, Viken**

Utvidelse 2215 dekar hvorav 1027 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 2262 dekar.

Inngrep: Skiløyper, traktorveier og en gammel hestevei. Det er to hytter på festet tomt i verneforslaget, og to hytter på egne eiendommer som er holdt utenom verneforslaget. En gapahuk ved Øvre Leitjern og en sikringsradiomast sør for Øvre Leitjern.

Hovedsynspunkter i høringen

Viken fylkeskommune er positive til frivillig vern, og finner at hensyn til næring, kulturminner, miljø og friluftsliv er godt ivaretatt i høringsforslaget.

Bane NOR, Statens Vegvesen og Forsvarsbygg har ikke merknader.

Språkrådet melder at Leitjernhøgda ikke er registrert i SSR, men varianten «Leitjennsfjell» er oppført i Herredsregisteret. Språkrådet har bedt Kartverket reise navnesak.

NVE er positive til Statsforvalterens justering av grenseforslaget fra oppstartsmeldingen mht. kraftledning. Utkast til forskrift mangler bestemmelser knyttet til energi- og kraftanlegg, spesielt ingen dispensasjon for en ny parallell linje som de mener vil være aktuelt å innlemme under § 7 for oppgradering og fornyelse. Selv om Statsforvalteren har lagt verneverdier og bratt terreng til grunn for dette ber NVE om at det tas kontakt med Statnett for å avklare om forskriften må ivareta behov knyttet til drift, vedlikehold og fornyelse av nettlinjen etter grensejustering.

Statnett er fornøyd med at grensene til det foreslåtte verneområdet for Leirtjernhøgda er endret etter deres innspill til oppstartsmelding. De har ingen kommentarer utover dette.

Drammen kommune er positive til verneforslaget, men reiser spørsmål ved om forskriftens generelle unntak dekker aktiviteter knyttet til vedlikehold av løypenett. De sikter konkret til fjerning av trær langs skiløype, dryppsonhogst, og trær som utgjør en overhengende fare for turvei og ledningstrekk i lysløype, vil være tillatt etter paragrafens ordlyd. Ved dryppsonhogst hender det at man må mange meter unna selve løypetraseen for å ta ut enkelttrær som ligger bøyd av snøen ned i skiløypetraseen. Dersom det må søkes om dispensasjon for dette mener kommunen at det er en fordel om det blir innlemmet enten i § 4, eller i § 7 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser).

De påpeker også at det ofte er nødvendig å bruke andre motoriserte fremkomstmidler enn løypemaskin, som ATV og snøscooter, for oppsyn, vedlikehold og drift av skiløypene. Dette gjelder særlig når løypemaskin havarerer eller det er mye trefall i skisesongen. Kommunen håper disse behovene kan bli hensyntatt i forskriftens generelle unntaksbestemmelser eller spesifiserte dispensasjonsbestemmelser.

Drammen Friluftsråd (DF) opplyser at området er et yndet turområde hele året, og et kjerneområde for jakt i området i regi av Mjøndalen Jeger- og Fiskeforening (MJFF). MJFF har allmenn gapahuk ved Leitjenn, satt opp med tillatelse av kommunen. Det går også flere stier og en skiløype gjennom området. De ønsker ikke at vern blir til hinder for

gåturaktiviteter, tur- og overnattingsarrangementer i regi av lokale skoler, jakt og fiske/krepsing, vedlikehold, merking og rydding av stier. I tillegg må det være tillatt å sette opp informasjonstavle, samt at det opprettes en mindre arena i området for offentligheten, med bål plass, benk e.l. DF ønsker disse aktivitetene ivaretas i forskrift, med ytterligere unntak for telting, og gjennomføring av orienteringsaktiviteter- og arrangementer.

Statsforvalteren viser til at når det gjelder NVEs merknader knyttet til kraftledningen inntil det foreslåtte verneområdet så aksepterer Statnett justeringer som er gjort før høring. Mht. merknader fra Drammen kommune om vedlikehold av skiløyper vises det til kommentarene under området Austadmarka. Når det gjelder innspillene fra Drammen friluftsforum vises det også til kommentarene over, og til at de fleste av disse aktivitetene fortsatt vil være tillat. Som nevnt er forbudet mot arrangementer ikke ment å regulere ordinær turvirksomhet i grupper, og fellesturer og fellestreninger mv. omfattes dermed ikke av forbudet. Jakt, fiske, krepsing, telting, vedlikehold av stier osv. vil også fortsatt være tillat. Oppsetting av informasjonstavler vil kunne omsøkes, men ønskes primært satt opp utenfor området. Også for dette området har Statsforvalteren endret forslaget til forskrift slik at det åpnes for turorientering med faste sesongposter og orienteringsløp med maksimalt 200 deltakere, forutsatt at det er gjennomført årlig kontakt med forvaltningsmyndigheten hvor omfang, område og tidspunkt for aktivitetene drøftes.

Angående navn har Statsforvalteren i høringsprosessen fått innspill fra en grunneier om at området bør hete Leitjernsfjellet, da det er et navn som er brukt lokalt. Statsforvalteren viser også til uttalelse fra Språkrådet som nevner Leitjernsfjell. Statsforvalteren tilrår på dette grunnlaget at området heter Leitjernsfjellet, men viser til at det er reist navnesak og at endelig vedtak i denne saken vil være førende for navn på området.

Statsforvalteren tilrår følgende endringer i verneforskriften etter høring:

- Nytt punkt 4n: *Turorientering med faste sesongposter og orienteringsløp med maksimalt 200 deltakere, forutsatt at det er gjennomført årlig kontakt med forvaltningsmyndigheten hvor omfang, område og tidspunkt for aktivitetene drøftes.*

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår utvidelse under navnet Leitjernsfjellet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Leitjernsfjellet naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

4. **Vestre Risenhøgda og Fuglemåsan naturreservat (utvidelse) i Aurskog-Høland kommune, Viken**

Utvidelse 4291 dekar hvorav 3028 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 6941 dekar.

Inngrep: Det er fem hytter/bygninger innenfor verneforslaget. En vei kommer inn fra sør i eksisterende naturreservat. Flere traktorveier er avmerket på vernekartet.

Hovedsynspunkter i høringen

Viken fylkeskommune er positive til frivillig vern, og finner at hensyn til næring, kulturminner, miljø og friluftsliv er godt ivaretatt i høringsforslaget.

Språkrådet tilrår at navnet endres til Fuglemåsan pga. lokal navnetradisjon.

Kartverket slutter seg til Språkrådets tilråding.

NVE melder at det er ingen konflikter knyttet til eksisterende eller fremtidige energi- og vassdragsinteresser. Det utvidete området grenser til Damvann som reguleres i forbindelse med vannforsyningen. Siden grensen mot Damvann er i det eksisterende verneområdet, så vil utvidelsen ikke utgjøre noen ekstra hindring for reguleringen. El-verket Høland har områdekonsesjon, og NVE har bedt dem uttale seg i høringsrunden.

Statsforvalteren endrer områdenavnet til *Vestre Risenhøgda og Fuglemåsan*, jf. uttalelsene fra Språkrådet og Kartverket.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår utvidelse under navnet Vestre Risenhøgda og Fuglemåsan naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Vestre Risenhøgda og Fuglemåsan naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

5. **Sulustaddalen naturreservat (utvidele) i Østre Toten kommune, Innlandet**

Utvidelse 1609 dekar, hvorav 1470 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 2914 dekar.

Inngrep: Leirsjøen er oppdemt ca. 1 meter for vanningsformål nedstrøms.

Hovedsynspunkter i høringen

Norsk Orientering gjør Statsforvalteren oppmerksom på Norsk Friluftslivs brev til Miljødirektoratet med forslag til endringer i forskriftsmalen for naturreservater. De ber om at alle verneprosesser stoppes inntil forskriftsmalen er justert.

Språkrådet ber om at Kartverket kontaktes for å få registrert navnet Sulustaddalen i SSR.

Naturvernforbundet i Oppland viser til at utvidelsen, sammen med utvidelsen av Svartdalstjerna naturreservat, vil kunne sikre den trolig rikeste forekomsten av huldrestry i Europa. Man mener avgrensingen av Sulustaddalen er god.

Statsforvalteren viser til innspill fra Norsk Orientering, og forholder seg til de nyeste forskriftsmalene fra Miljødirektoratet. Hvis Miljødirektoratet beslutter å endre malene, vil Statsforvalteren tilpasse seg dette.

Statsforvalteren viser til at navnet som foreslås er benyttet på eksisterende naturreservat, og ønskes videreført for det nye utvidede verneområdet. *Sulustaddalen* blir også benyttet lokalt om det aktuelle området. Navnet har sin bakgrunn i gården *Sulustad* som ligger nedenfor eksisterende verneområde, og som er hovedeier i nedre deler av området.

Statsforvalteren har etter høring vært i kontakt med Kartverket. De mener også at *Sulustaddalen* kan være det mest dekkende navnet på et framtidig verneområde, og har ikke noe imot at dette navnet fortsatt blir benyttet. Statsforvalteren vil derfor tilrår navnet *Sulustaddalen naturreservat*.

På vernekartet til høring var det falt ut en traktorvei innenfor eksisterende naturreservat (i nedkant/nordre del av reservatet). Denne er nå tatt inn igjen.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet viser til at etter Statsforvalterens tilråding er det blitt tatt ut 34 dekar rundt Leirsjøen for å grense ut fem eksisterende hytter. Samtidig gjøres en justering i Statsforvalterens forslag til verneforskrift, ved at § 7 j som åpner for at det kan søkes om *mindre tilbygg til og ombygging av eksisterende bygninger* tas ut.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår utvidelse av Sulustaddalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Sulustaddalen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

6. **Varnvassdalen naturreservat (utvidelse) i Hattfjelldal kommune, Nordland**

Utvidelse 628 dekar hvorav 549 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 20 328 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen

DMF påpeker sand- og grusforekomst av lokal verdi, men som er vanskelig tilgjengelig. DMF anser derfor forekomsten som lite aktuell å utvinne.

Ildgruben reinbeitedistrikt påpeker at det kan være et sperregjerde for rein på norsk og svensk side i dette området og det bør sjekkes i gjerdeprotokollen. Dersom dette gjerdet ikke berører utvidelse av Varnvassdalen har ikke utvidelsen av Varnvassdalen naturreservat noen betydning for Ildgruben reinbeitedistrikt.

Språkrådet påpeker at Varnvassdalen ikke er registrert i SSR. Språkrådet har sendt et eget brev til Kartverket der de ber dem reise navnesak for dette navnet.

Fylkesrådet/Fylkestinget er kritiske til utvidelse av Varnvassdalen naturreservat på grunn av mangel på kunnskap om naturverdiene. Man ber om at framtidig skogvern i Nordland sees i sammenheng med skogvern generelt i Nordland og i Norge. Man er opptatt av at arbeidsplasser og verdiskaping tilknyttet lokale ressurser kommer lokalsamfunnene til gode. Det er derfor viktig forvaltningen legges til lokalt nivå ved et eventuelt vern av områdene. Fylkestinget/Fylkesrådet er i utgangspunktet positive til ordningen med frivillig vern, men mener at et eventuelt vern her bør minske presset på vern i andre mer tilgjengelige områder med verdi for skogbruket.

Hattfjelldal kommune er i utgangspunktet positive til ordningen med frivillig vern, men mener et eventuelt vern her bør minske presset på vern i andre mer tilgjengelige områder med verdi for skogbruket. Man er kritisk til at ikke alle verneplaner blir sett i sammenheng, både tidligere gjennomført vern og planer som nå er under utarbeidelse, eksempelvis verneplan for skog på statens grunn og frivillig vern. Mangel på dokumentert kunnskap om naturverdiene i den foreslåtte utvidelsen av Varnvassdalen bør komme på plass slik at det kan ses opp mot andre verneprosesser. Man vil komme tilbake til en ev. forskriftsendring for Varnvassdalen naturreservat i egen sak.

NVE har i merknad til oppstartsmeldingen opplyst at for Varnvatnet naturreservat er det ikke noen konflikter med eksisterende og planlagte energianlegg og målestasjoner.

Statsforvalteren har sjekket grensene for konvensjonsgjerde for reindrifta på kart, og dette berører ikke utvidelsen av Varnvassdalen naturreservatet. Ildgruben reinbeitedistrikt har ikke bedt om konsultasjon i forbindelse med dette verneforslaget.

Statsforvalteren tilrår navnet *Varnvassdalen* som i høringsforslaget.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår utvidelse av Varnvassdalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Varnvassdalen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

7. Berget naturreservat i Vindafjord kommune, Rogaland

Totalareal 244 dekar hvorav 227 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen

DMF og Forsvarsbygg har ikke merknader.

NVE kjenner ikke til planer om nettanlegg som vil være i strid med foreslått verneområde, men oppfordret områdekonsesjonæren og Statnett til å gi uttalelse i høringen.

Statsforvalteren vurderer at Forsvarsbyggs uttalelse til melding om oppstart om åpning for øvingsvirksomhet, ikke tas til følge. Statsforvalteren mener at en åpning for øvingsaktivitet under de spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften kan føre til betydelig aktivitet som ikke er forenelig med verneformålet. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Berget naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Berget naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8. Nag naturreservat i Strand kommune, Rogaland

Totalareal 155 dekar hvorav 143 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen

Statens vegvesen, DMF og Forsvarsbygg har ikke merknader.

NVE kjenner ikke til planer om nettanlegg som vil være i strid med foreslått verneområde, men oppfordret Lyse Elnett og Statnett til å gi uttalelse i høringen.

Lyse Elnett AS har avgitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Statsforvalteren vurderer at det på sikt vil bli aktuelt å skjøtte deler av området, og det kan bli aktuelt å ta ut gran og eventuelle fremmede treslag fra reservatet. Vernegrensen er lagt inntil "Annen veggrunn – grøntareal" i reguleringsplan for sykkel- og gangtrasé langs fv. 523. Det blir samtidig lagt opp til å tillate arbeid innenfor bygge- og anleggsområdet som vist i plankart. Her må mark reetableres slik at naturlig vegetasjon kan reetablere seg. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Nag naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Nag naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

9. Toreheia naturreservat (utvidelse) i Lillesand kommune, Agder

Utvidelse 344 dekar hvorav 293 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 669 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen

DMF har ikke merknader.

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Agder er positiv til forslaget. Området er viktig for det enkle friluftsliv og friluftsliv må tas med i verneformålet.

Norsk Organisasjon for Terrengsykling (NOTS) er positive til at forslaget åpner for å sykle på eksisterende traktorveg i området, som avmerket på vernekart. De stiller spørsmål ved hvorfor det i forslaget er forbudt å sykle på andre stier utenom nevnte traktorvei. NOTS stiller spørsmål ved Statsforvalterens vurdering om at sykling, ridning og bruk av hest og kjerre er forbudt, utenom på traktorvei/sti som fremgår av vernekartet, på bakgrunn av en generell vurdering av faren for økt forstyrrelse og slitasje på vegetasjonen. Mange stier i området er godt brukt og slitasjen fra sykkel veid opp mot til fots vil ikke vil være merkbar. Dette også fordi man mener at kun et minimalt antall syklister vil bruke de aktuelle stiene. De viser videre til at når det åpnes for orienteringsløp inne i terrenget, fremstår det som underlig sett i et folkehelseperspektiv av stisykling blir forbudt på allerede eksisterende stier i området med unntak av foreslått traktorvei.

NVE har ikke merknader, men oppfordrer Agder energi nett og Statnett til å uttale seg.

Statsforvalteren viser til at utvidelsesområdet har verne kvaliteter knyttet til rik edelløvskog (alm-lindeskog) og gammel eikeskog tilsvarende som i eksisterende reservat. For å bevare kvaliteten på naturtyper med eldre eik kan skjøtselstiltak i form av fristilling av eldre eiker virke positivt. Eiketrær og mange av artene knyttet til eldre eik er avhengig av sollys for å trives. De biologiske verdiene i disse naturtypene sikres best gjennom fri utvikling uten inngrep. Statsforvalteren ser imidlertid at enkelte granplanter og fremmede arter (edelgran av ukjent proveniens) har startet å spre seg inn i lokalitetene med edelløvskog, og det vil derfor på sikt være nødvendig å fjerne trær samt oppslag av gran for å opprettholde verneverdiene knyttet til rik edelløvskog.

Det er flere brukergrupper som benytter seg av eksisterende reservat og det foreslåtte utvidelsesområdet. Området er i bruk til orientering, turorientering, friluftsliv, sykling og ridning. Orienteringsgruppa i Idrettslaget Høvdingen har utarbeidet et orienteringskart som dekker store deler av eksisterende reservat og det foreslåtte utvidelsesområdet.

Orienteringsgruppa setter også årlig ut poster for turorientering i naturreservatet. Med bakgrunn i dette mener statsforvalteren at det bør utarbeides forvaltningsplan for Torehei naturreservat etter at vernevedtak er fattet.

Statsforvalteren har forståelse for at NOTS i større grad ønsker å kunne sykle på eksisterende stier i Torehei naturreservat enn det verneforslaget legger opp til.

Naturreservat er den strengeste formen for områdevern i Norge, og det er derfor hensynet til naturverdiene som skal veie tyngst i vurderingen av hvilke aktiviteter en kan åpne for i hvert enkelt verneområde. Statsforvalteren anerkjenner Torehei sin verdi for friluftsliv, herunder sykling og ridning, og viser til at det stedvis er synlig slitasje på eksisterende stier som følge av relativt mye ferdsel. Dette er spesielt synlig der stiene går gjennom bløte

partier, noe som samsvarer med funn i NINA-rapport 1288 «Effekter av sykling og ridning på vegetasjon langs stier», der det fremgår at stor bruk på fuktige strekninger gir stor slitasje samtidig som effekten av økt bruk også er større i fuktige enn i tørre områder. Dette støttes opp av NINA-rapport 1880 «Slitasje og egnethet for stier til sykling», der det kom fram at effekten av bruk på stibredde generelt, og på stibredde i fuktig terreng spesielt, var større når en stor andel av brukerne var syklister. I og med eksisterende verneområde også er relativt nytt, legger Statsforvalteren til grunn at i hvilken grad det skulle åpnes for sykling i reservatet var oppe til vurdering i forrige verneprosess, der en kom til at det kun burde åpnes for sykling på eksisterende traktorvei gjennom Toredalen. Statsforvalteren bemerker at verneforslaget som var til høring, i tillegg til traktorveien gjennom Toredalen, åpner for at det kan sykles på stien som er tilknyttet rundløypa ved Røyrmyråsen. Slik statsforvalteren vurderer det, vil det å åpne for mer sykling i området på sikt legge til rette for økt slitasje og omlegging/utvidelse av eksisterende stier som igjen vil kunne true verneverdiene. Statsforvalteren ønsker derfor å tilrå området for vern som i høringsforslaget. Det vil være anledning, i forbindelse med senere forvaltningsplanarbeid for naturreservatet, å vurdere om det kan åpnes for sykling på flere stier i området, men det vil da kreve en endring av verneforskriften på dette punktet. Statsforvalteren vil ikke være avvisende til en slik endring, men mener at det må baseres på et bedre kunnskapsgrunnlag for å synliggjøre hvilke stier som kan være aktuelle å bruke mer til sykling og på hvilken måte økt sykkelaktivitet vil påvirke verneverdiene.

Til uttalelsen om å ta inn friluftsliv som en del av verneformålet svarer statsforvalteren at det, gjennom ordningen med frivillig vern av skog, opprettes nye verneområder som naturreservater. Hovedregelen er at friluftsliv ikke skal inngå som en del av verneformålet, da dette knytter seg direkte opp mot bevaring av viktige naturverdier. Det skal heller ikke åpnes for tilrettelegging for friluftsliv i slike verneområder, selv om mange naturreservater er viktige og mye brukte friluftsområder, som for eksempel Torehei naturreservat. Statsforvalteren minner om at både friluftsloven og allemannsretten gjelder også i naturreservater og at vanlig friluftsliv samt plukking av bær og matsopp er tillatt. Statsforvalteren tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Torehei naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har 8.11.2021 mottatt innspill fra Miljødirektoratet om at Kartverket har gjort et navnevedtak som berører tilrådingen om utvidelse av Torehei naturreservat. Kartverket har vedtatt at navet på naturområdet skal være *Toreheia*. Miljødirektoratet tilrår at denne endringen tas til følge. KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Toreheia naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

10. Torshov naturreservat i Gjerdrum kommune, Viken

Totalareal 214 dekar hvor alt er produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen

Kartverket: Statsforvalteren benytter skrivemåten Torshov, men skriver at Thorshaug var områdenavnet benytta i tilbudet fra grunneier og at navnet derfor vil bli tatt opp med grunneierrepresentant. Torshov er godkjent og prioritert skrivemåte for dette gardsnavnet,

og dermed eneste gyldige skrivemåte for offentlig bruk. Kartverket er vedtaksmyndighet for skrivemåten av gardsnavn. Skrivemåten må altså bli Torshov.

En nabo forutsetter at verneforslaget ikke har noen innvirkning på hans naboeiendommer. Naturvernforbundet i Nannestad og Gjerdrum tok med glede imot meldingen om forslag til frivillig vern. Området er fantastisk fint. I nokså stor grad dekker verneforslaget de verdifulle artene og viktige landskapsområdene. Likevel vil de foreslå at arronderingen i området endres noe. I stedet for skarpe kanter og vinkler, bør områdets grenser være jevnere. Grensene må selvfølgelig gå ved eller utenfor de foreslåtte grensene. Det vil være en fordel for det foreslått vernede området at det er områder med noe lavere verneverdi som også blir stående urørt. Det er fornuftig for flere av artene at de lever under stabile forhold. Dette kan ivaretas ved at noe mer tas med i verneområdet.

Viken fylkeskommune viser til at området allerede er underlagt et vern som kulturlandskap med lokal verdi, jf. Grøntstruktur Romerike, sluttrapport 2002 (objekt-id 83). Det bør tas inn i forskriften § 3 at "Vedlikehold eller skjøtsel av registrerte kulturminner og verneverdig kulturlandskap innenfor verneområdet (f.eks. skogskoier, slåttenger, gjerder e.l.), samt arkeologiske kulturminner, er tillatt."

Statsforvalteren bekrefter at verneforslaget ikke berører naboeiendommene gnr. 4 bnr. 1 og 2 eller gnr. 10, bnr. 12. Disse eiendommene er ikke tilbudt for vern.

Statsforvalteren tilrår navnet Torshov, i tråd med Kartverkets uttalelse og høringsforslaget. Statsforvalteren er enig i flere av momentene i Naturvernforbundets uttalelse om grenser. Grensen gjenspeiler det arealet grunneier er interessert i å tilby for frivillig vern. Det er også søkt å begrense antall knekkpunkter på vernegrensen.

Det er etter høringen foretatt mindre utvidelse i sydvest, gjort enkelte endringer for å legge dreneringsrør utenfor vernet, samt foretatt noen andre mindre tilpassinger i grensen.

Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av eventuelle kulturminner er ivaretatt av verneforskriften § 7. Det beites ikke i området i dag, men det er foreslått åpnet for skånsom beiting også kunne tillate oppsetting/vedlikehold av gjerder. Det er imidlertid ingen registrerte naturbeitemarker, slåtteenger, hagemarker e.l. innenfor verneforslaget.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift i samsvar med høringsforslaget, og endringer i vernekartet som beskrevet.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Torshov naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Torshov naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Felles omtale for område nr. 11-17 i Innlandet fylke

Generelle høringsuttalelser

Innlandet fylkeskommune er positive til vern.

DMF ber om at det brukes informasjonen som er tilgjengelig i DM sitt kartinnsyn og i NGU sine ressursdatabaser når man planlegger vern. Det vil kunne bidra til å sikre at verneområder ikke båndlegger mulighetene for undersøkelser, prøvetaking og eventuell tilrettelegging for utnyttelse av mineralske ressurser som er eller kan være viktige nå og i framtida. DMF sitt kartinnsyn viser både områder med bergrettigheter (undersøkelses- og utvinningsrettigheter), aktsomhetspunkter og -områder for gamle gruver og undersøkelses-

rapporter. For områder der det er tildelt undersøkelsesrettigheter bør rettighetshaver informeres om at det pågår en verneprosess.

Norsk Bergindustri understreker viktigheten av at man undersøker områdets eventuelle geologiske forekomster før endelig vedtak fattes.

NORSKOG lurer på begrunnelsen for å ikke tillate uttransport av alt vilt i forskriftenes § 6, istedenfor kun elg, hjort, bjørn og villsvin. Dersom begrunnelsen for å ikke ta med alt vilt er at verneforskriften skal harmonisere med motorferdsellovens regler, synes det ulogisk at bjørn og villsvin likevel er tatt med i enkelte verneforskrifter. De påpeker at jaktformer og kjøretøy i fremtiden trolig vil føre til at motorferdselloven blir endret på et tidspunkt, og at det derfor bør være et mer generelt unntak for uttransport av vilt i verneområder. Ikke kun for enkelte arter. De mener at dersom verneforskriften skal innsnevre adgangen til å kjøre ut felt vilt, bør dette begrunnes i spesifikke verneverdier i det konkrete reservatet. De viser til tilrådd forskrift for Berdalen naturreservat som et eksempel på hvor det er tillatt med «felt vilt» uten spesifisering på hvilken art det siktes til.

Statsforvalteren har i utarbeidelsen av verneforslagene benyttet seg av informasjon om mineralske ressurser i åpne kartløsninger, i tillegg til at de har sendt både oppstartvarsel av verneprosessen og høringsdokumentene til blant annet Norsk Bergindustri og DMF. Det er viktig at Norsk Bergindustri og DMF i sine høringsuttalelser synliggjør hvilke spesifikke mineralske ressurser som bør hensyntas ved opprettelse av verneområder. Det blir som regel gjort. Statsforvalteren har derfor ikke tatt inn unntaksbestemmelser for uttak av mineralske ressurser i verneforskriften, siden de foreslåtte verneområdene ikke ser ut til å inneholde verdifulle mineralske ressurser og siden grunneierne ikke har et ønske om å drive de mineralske ressursene som finnes der.

Mht. Norskogs merknad er det et mål å holde den motoriserte ferdselen i verneområder på et minimum. Derfor vil en verneforskrift normalt sett kun åpne for motorisert ferdsel som er strengt nødvendig og som har et nytteformål. I verneforskriftene som er med i denne tilrådingen åpnes det opp for uttransport av felt elg, hjort, villsvin og bjørn. Disse artene er tatt med fordi det er sannsynlig at de kan bli felt i reservatet nå eller i fremtiden, og det er arter som vanskelig kan transporteres ut uten bruk av motoriserte kjøretøy. Det kan evt. bli aktuelt å felle andre tunge arter i reservatene i fremtiden, men da vil nok standarden for verneforskrifter bli modifisert i takt med endringene, alternativt kan det gis dispensasjon fra bestemmelsene for uttransport av andre arter.

Miljødirektoratet viser til at mht. NORSKOGs merknad om åpning for uttransport av felt vilt for området Berdalen så er denne forskriften tilrådd fra Miljødirektoratet i mars 2021 med åpning for uttransport av elg og hjort, jf. generelle kommentarer i kap. 7.

11. Steinøya naturreservat i Stor-Elvdal kommune, Innlandet

Totalareal 45 dekar hvorav 25 dekar produktiv skog.

Inngrep: Det ligger ei lita bu på øya.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE er positive til at de fleste interessentene de informerte om under oppstartmeldingen er inkludert i adresselisten for høringen. Det er ingen konflikter knyttet til vern av området. Statnett har ikke transmisjonsnettanlegg eller egne planer som blir berørt av verneplanen.

Norsk Bergindustri skriver at det aktuelle området grenser til forekomstområde for sand og grus, og forutsetter at fremtidig verneplan ikke legger hindringer i veien for utnyttelse.

Statsforvalteren kan ikke se at et uttak av sand og grus vil berøre fremtidig reservat. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Steinøya naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Steinøya naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

12. Holstadlia naturreservat i Ringsaker kommune, Innlandet

Totalareal 68 dekar hvor alt er produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE er positive til at de fleste interessentene de informerte om under oppstartmeldingen er inkludert i adresselisten for høringen. Det er ingen konflikter knyttet til vern av området. Statnett har ikke transmisjonsnettanlegg eller egne planer som blir berørt av verneplanen.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Holstadlia naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Holstadlia naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

13. Havikberget og Nordberg naturreservat i Ringsaker kommune, Innlandet

Totalareal 210 dekar hvorav 186 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen

Forsvarsbygg skriver at det innenfor det foreslåtte naturreservatet et høydebasseng / vannbasseng der det inimellom er behov for drift /vedlikehold. Det kan da i enkelte tilfeller også være nødvendig å bruke motorisert kjøretøy frem til bassenget. I tillegg er det et lite inngjerdet areal innenfor grensene til det foreslåtte naturreservatet. Dette kan det også være nødvendig å ha tilgang til, og da eventuelt med rydding av vegetasjon for å nå området til fots. Det bes om unntak i forskriften slik at nødvendig skjøtsel/drift/vedlikehold på Forsvarets installasjoner kan utføres.

Bane NOR skriver at i henhold til gjeldende Nasjonal transportplan skal det planlegges for dobbeltspor til Lillehammer. I arbeidet med konseptvalgutredning for strekningen Oslo - Lillehammer ble det utarbeidet en linje i tunnel under det foreslåtte naturreservatet. Det er foreløpig ikke igangsatt planarbeid for kommunedelplan for nytt dobbeltspor på strekningen, og Bane NOR vet ikke når dette startes. Bane NOR kan derfor foreløpig ikke utelukke en mulig konflikt med et naturreservat i området, og ber om at opprettelse av naturreservatet ikke hindrer framtidig dobbeltspor i tunnel under et eventuelt naturreservat. Bane NOR forutsetter at naturreservatet ikke gis en utstrekning som medfører

vanskeliggjøring av drift og vedlikehold av jernbaneinfrastrukturen, herunder vegetasjonsrydding av hensyn til kontaktledningsanlegget mv.

Norsk Bergindustri skriver at NGU og DMF har registrert aktuelle grus/pukk forekomster innenfor forslaget Havikberget og Nordberg.

Klatreklubbene i Mjøsområdet, Tyrili klatring og Joakim Grande har gitt innspill på klatringa i området. Statsforvalteren foreslo i høringsdokumentet å åpne for at pågående tauklatring ville kunne videreføres på klatrefeltet Ring, der tre av fire tauvegger ligger innenfor foreslått naturreservat. Dette selv om særlig to av rutene er konfliktfylte i forhold til dokumenterte verneverdier. Det ble videre i høringa beskrevet at ca. halvparten av buldresteinene nedenfor Kirurgveggen ligger innenfor foreslått naturreservat. Statsforvalteren har i ettertid sett at det nok er mer enn det, dvs. hovedparten av buldrefeltet ligger innenfor foreslått naturreservat. Buldring ville kunne fortsette, men ikke pussing av vegetasjon. Hvis en ikke kan pusse vegetasjon, særlig på ruter som allerede har blitt liggende ubrukte på lang tid og som er i ferd med å gro igjen, betyr dette i prinsipp at denne aktiviteten ikke kan fortsette.

De tre høringsinnspillene som går på klatring har løftet frem klatresportens viktige bidrag til folkehelsen og at det er en idrett i vekst særlig blant barn og ungdom. Tyrilistiftelsen, som eier Tyrili Klatring, bruker klatring som en aktivitet i sitt behandlingsopplegg. I området rundt Mjøsa er det få gode områder for uteklatring, og lite utviklet potensiale for nye klatreområder. Klatrefeltene på Ring er det største og beste i lokalmiljøet, og er viktig i regionen for øvrig. Det er ruter med god kvalitet i alle vanskelighetsgrader, slik at det er interessant for både barn, nybegynner, mosjonist og topp-klatrer. Det trekkes frem at tauklatring og buldring i samme område er sjeldent, og bidrar til at Ring er et helhetlig klatrefelt. Generelt uttrykkes et ønske om at verneplanen i minst mulig grad begrenser klatring og buldring her. Det understrekes videre behovet for god merking og informasjon hvis det blir vern, og at et godt samarbeid mellom brukerne og vernemyndigheten vil bidra til at mange vil ta vare på området. Samtlige tre som har uttalt seg uttrykker et sterkt ønske om å kunne videreføre muligheten for buldring, og foreslår at buldrefeltet i sin helhet grenses ut fra foreslått naturreservat. Klatreklubbene har følgende forslag til kompromiss: i stedet for å videreføre de to for vernet mest konfliktfylte klatrerutene, kan den ene av disse kan legges ned til fordel for verneverdier (østligste rute på Nedreveggen). Den andre ruta, på Kirurgveggen er mer unik med hensyn til vanskelighetsgrad på dette feltet og i hele Innlandet og ønskes derfor beholdt. En kan her i stedet legge opp til et strengt pusseregime. Som en del av kompromisset videre, til fordel for klatring, grenses hele arealet med buldresteinene ut fra naturreservatet slik at buldring kan fortsette.

Statsforvalterens kommentarer

DMF ga innspill til oppstartsmeldingen om at det gjennom området er registrert et forekomstområde for pukk. NGU har ikke vurdert verdien av forekomsten. Veiskjæring ble prøvetatt og vurdert for pukk på slutten av 80-tallet, og har ikke blitt vurdert i etterkant. På grunnlag av manglende aktualitet for revurdering over 40 år vurderte DMF at dette forekomstområdet ikke bør være til hinder for etablering av verneområdet. Statsforvalteren har derfor ikke tatt hensyn til dette.

Statsforvalteren mener forslaget til klatreklubbene, om å legge ned den østligste ruta på Nedreveggen samt ha en god dialog om pusseregimet på den østligste ruta på Kirurgveggen, er interessant. Av dagens klatrebruk er det ruta på Nedreveggen som er

mest konfliktfyllt for verneverdiene, både med tanke på areal på selve veggen men også for områdene nedenfor. Buldring, og dermed pussing, vurderer Statsforvalteren derfor som hverken mulig eller interessant å videreføre/etablere på alle deler av de aktuelle blokkene. Statsforvalteren antar derfor at ved å åpne for buldring, vil likevel en vesentlig del av blokkene stå urørt, selv om man tillater pussing. Buldreblokkene har likevel en verneverdi i seg selve som både viktige elementer i skogbildet, og som potensielle voksesteder for sjeldne arter i fremtiden. Statsforvalteren er derfor ikke innstilt på å grense ut området, men heller ta inn en bestemmelse om å etter søknad kunne tillate etablering av nye buldreruter (herunder da også oppussing av gamle buldreruter som er i ferd med å gro igjen) slik at buldring kan tillates innenfor naturreservatet. Dette gjelder da det etablerte buldreområdet nedenfor Kirurgveggen, samtidig som østligste ruta på Nedreveggen legges ned og en skjærer sårbare arter for pussing på Kirurgveggen. En slik tillatelse vil kunne gis til ansvarlig klatreklubb. Det vil være naturlig å samtidig utarbeide en forvaltningsplan for området, inkludert besøksstrategi med plan for informasjon.

Når det gjelder beliggenhet av jernbanen i forhold til foreslått verneområde berører dette ikke areal mellom jernbanen og fylkesvegen. Arealet ligger nord-øst for fylkesvegen, og Statsforvalteren forutsetter derfor at drift og vedlikehold av jernbanen ikke berører disse arealene. Ut fra konseptvalgutredningen, og prosessen med blant annet Statsforvalteren i Hedmark sin uttalelse til planen i 2012, er det ikke klart i detalj hvor mulig fremtidig dobbeltspor for jernbanen blir liggende. Alternativene i utredningen viser kun korridorer for jernbanen og ikke endelige traseer og løsninger. Ut fra høringsuttalelsen til Bane NOR er dette heller ikke fastsatt noe nærmere hos dem ennå, annet enn at det ser ut til at det kan komme en tunell under reservatet med et tunnelpåslag rett sør for vernegrensa. En slik tunell er da aktuell for samtlige fire utredete konsepter på denne strekningen (4 A-D). Et mulig vern er ikke til hinder for fremføring av tunell her, under et framtidig naturreservat. Hvis det ved tunnelldrivingen viser seg å bli store vannlekkasjer inn i tunnelen som kan påvirke vannhusholdningen i et naturreservat må slike lekkasjer tettes. Slik tetting antas være aktuell uavhengig om det er vern eller ikke over tunnelen. Statsforvalteren antar også at det ved en mulig tunell under dette området kan bli behov for installasjoner innenfor vernegrensene (luftkanaler etc.). Slik det ser ut på kart på side 55 i konseptvalgutredningen er det rom for å legge et tunnelpåslag i sør godt utenfor den foreslåtte vernegrensa. Et naturreservat ser heller ikke ut til å utløse noen ekstra, større konflikt med andre interesser i området ved et slik tunnelpåslag. Vern som naturreservat etter naturmangfoldloven legger sterke restriksjoner på bruken av området. Nye inngrep tillates som regel ikke. Samferdselsprosjekter av nasjonal betydning stiller likevel i samme kategori som vernet, dvs. som en «nasjonal interesse». Hvis mulig dobbeltspor i fremtiden viser seg å ikke kunne unngå areal i det nå foreslåtte naturreservatet, er det mulig for forvaltningsmyndigheten å bruke den generelle dispensasjonsbestemmelsen, § 8, i verneforskriften, jmfør § 48 i naturmangfoldloven. Dette kan da gjelde f.eks. midlertidige tiltak i anleggsfasen, luftkanaler etc. fra tunell under reservatet mv. Ut fra at det ser ut til å være gode muligheter for å unngå å berøre areal i det foreslåtte verneområdet, at fremdriften i prosessen mm. ikke er avklart og at forvaltningsmyndigheten som en siste utveg kan bruke den generelle dispensasjonsbestemmelsen til nytt dobbeltspor, så mener Statsforvalteren at det er riktig å tilrå Havikberget og Nordberg naturreservat.

Når det gjelder verneforskrift ba Statsforvalteren i forbindelse med høringen spesielt om kommentarer fra vegmyndigheten (her fylkeskommunen) om vernegrensas avstand fra FV213. Selv om det ikke er kommet noen uttalelse om f.eks. bredde for sikringssone på veien og behov for vedlikehold, antar Statsforvalteren at dette kan være aktuelt, og beholder derfor de spesielle dispensasjonsbestemmelsene foreslått i høringen som åpner for å kunne gi tillatelse til rydding av vegetasjon som innebærer en sikkerhetsrisiko, og andre nødvendige tiltak knyttet til vedlikehold, inkl. motorferdsel. Hvis vedlikeholdet er av gjentakende karakter vil det kunne gis flerårig tillatelse.

Statsforvalteren har vært i kontakt med både Forsvarsbygg og grunneier etter høringa og konkludert med at høydebassenget ligger utenfor foreslått naturreservat, mens det inngjerdede arealet ligger helt i utkanten. Vedlikehold av inngjerdet areal er ivarettatt gjennom vedlikeholdshjemmelen i § 4 e, inkl. nødvendig rydding av vegetasjon (og ev. tilknyttet motorferdsel i § 7 l). Statsforvalteren kan ikke se behov for at det skal kunne ryddes vegetasjon innenfor det foreslåtte naturreservatet for å nå det inngjerdede arealet til fots. Verneforskriftens § 7 er endret til å hjemle tillatelse til etablering av buldreruter.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet viser til at utbygging av dobbeltspor fra Hamar til Lillehammer tidligere har ligget inn i Nasjonal transportplan, men ble tatt ut av Nasjonal transportplan 2022-2033. Der står det om Dovrebanen at *"Innenfor de økonomiske rammene er det ikke realistisk å bygge sammenhengende dobbeltspor i hele Ytre InterCity de neste 12 årene. Regjeringen ønsker å satse på et såkalt optimalisert InterCity-konsept. Det betyr at de investeringene som gir best mulig tilbudsforbedringer for de reisende skal gjennomføres først."* Planene for dobbeltspor på strekningen kan revitaliseres i senere NTP, men vi anser det likevel ikke som sannsynlig at detaljplanleggingen for en slik utbygging vil starte de nærmeste årene. Skissene i konseptvalgutredningen for Dovrebanen viser to av fire konseptalternativer som trasé i tunell under det foreslåtte området. Ettersom disse alternativene ikke er detaljplanlagt kan man ikke utelukke at en eventuell utbygging vil komme i konflikt med området, selv om topografien i området nok tilsier at det mer sannsynlig å gå inn noe lenger sør. Et vern vil ikke være til hinder for å anlegge tunell under området. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av at man i tilfeller som dette kan benytte den generelle dispensasjonsbestemmelsen i § 8, i verneforskriften, jf. § 48 i naturmangfoldloven for å gi unntak for sikringstiltak, luftkanaler o.l. Dagens jernbane berøres ikke av verneforslaget. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalterens tilråding og tilråd vern av Havikberget og Nordberg som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har tatt inn i verneforskriftens § 7 et nytt punkt "Installasjoner til jernbanetunnel (f. eks luftkanaler)", samt nødvendig motorferdsel i den forbindelse. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår at Havikberget og Nordberg naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

14. Olberg naturreservat i Vestre Slidre kommune, Innlandet

Totalareal 1350 dekar hvorav 1100 dekar produktiv skog.

Inngrep: Det går enkelte traktorveger i området, og det står ei brakke/skogskoie i området.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE er positive til at de fleste interessentene de informerte om under oppstartmeldingen er inkludert i adresselisten for høringen. Det går en 22 kV distribusjonslinje nær området.

Statnett har ikke transmisjonsnettanlegg eller egne planer som blir berørt av verneplanen.

Valdres Energi Nett ønsker at det tas hensyn til eksisterende 22 kV-linje inntil vernegrensen for Olberg ved at det tas inn relevante bestemmelser inn i verneforskriften som sikrer at linjerydding kan gjennomføres.

Innlandet fylkeskommune er positive til vern av området. Verneforslaget ligger rett under Olberg som har vært vetested minst siden 1600-/1700-tallet. Lia vest for toppen inngår i verneområdet og er knyttet til sagnet om Valdreskongen, som skal ha lurt mennene til Hallingdalskongen til å styrte utfor stupet. Det er tvilsomt om det finnes fysiske spor etter dette, selv om det ifølge lokale kilder på midten av 1800-tallet skal være funnet både hesteko, et kjevebein fra en hest og en stridsøks i steinura under stupet (kulturminneplan for Vestre Slidre kommune). Vetestedet er tilrettelagt, og det må være rom for videre skjøtsel og tilrettelegging i tråd med kommunens kulturminneplan.

Statsforvalteren viser til at toppen/høydepunktet *Olberg* ligger utenfor verneforslaget. Behovet for skjøtsel innenfor verneområdet av hensyn til vetestedet som kulturminne, vil måtte bli nærmere vurdert sammen med kulturvernmyndighetene og Vestre Slidre kommune i den videre forvaltningen av verneområdet.

Når det gjelder avgrensing er det under høringen blitt enighet med en av grunneierne om endringer av utkast til grense nordøst i området. Dette innebærer at noe drivverdig skog i nedre del mot innmark og kraftledning tas ut av verneforslaget. I stedet tas det inn et noe mindre areal med tilsvarende skogtyper i nord mot en bekk, samtidig som noe ungskog lenger opp i terrenget også tas inn for å få en bedre arrondering av verneområdet. Ingen av disse tre endringene berører spesielt verdifulle naturtyper eller arter, men naturmiljøet mot bekken er mer interessant enn det som tas ut lenger sør. Totalt sett blir arronderingen av verneområdet noe bedre, det blir mer robust, gradienten blir fortsatt god og ungsbogen har en slik bonitet at restaureringshorisonten ikke blir særlig lang. Endringen medfører at totalarealet reduseres fra 1391 dekar til 1350 dekar.

I tillegg er det under høringsperioden gjort en endring i forslag til grense som gjør at 22 kV kraftledningen ikke lenger ligger helt inntil verneforslaget. På det nærmeste er det nå ca. 40 meter mellom forslag til vernegrense og kraftledning.

Når det gjelder verneforskrift er det satt et forbud mot teltleirer i området i tillegg til større arrangementer, da det hekker en sårbar rovfuglart i området.

Selv om man har flyttet grensen lenger unna kraftledning har Statsforvalteren pga. nærhet og terrengforhold i området likevel valgt å beholde bestemmelsene om drift og vedlikehold av kraftledninger i utkast til verneforskrift.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift i samsvar med høringsforslaget og med endringer i vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Olberg naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Olberg naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

15. Sløtet naturreservat i Vestre Slidre kommune, Innlandet

Totalareal 62 dekar hvor alt er produktiv skog.

Inngrep: En traktorveg. Området grenser til kraftverkmagasinet Slidrefjorden.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE er positive til at de fleste interessentene de informerte om under oppstartsmeldingen er inkludert i adresselisten for høringsrunden. Vern ned til HRV vil begrense muligheter for økning av HRV i framtiden. NVE kjenner ikke noen konkrete planer om endring av HRV. Det ligger mye infrastruktur med boliger, nettanlegg og veier nært Slidrefjorden. Øvre delen av Slidrefjorden er fredet. NVE ser det som lite sannsynlig at det vil bli aktuelt med økning av HRV i framtiden. De ber Statsforvalteren om å ta kontakt med både Oppland Energi Produksjon og Foreningen til Bægnassdragets regulering slik at de kan uttale seg om verneforslaget kommer i konflikt med drift av reguleringsmagasinet, om erstatninger gitt tidligere til grunneiere og vurdere hvorvidt det er aktuelt med heving av HRV i fremtiden. De oppfordrer selskapene til å uttale seg om verneforslaget, selv i tilfeller hvor det ikke er merknader.

Statnett har ikke transmisjonsnettanlegg eller egne planer som blir berørt av verneplanen. Innlandet fylkeskommune er positive til vern. Sløtet har en automatisk fredet bygdeborg innenfor verneforslaget. Denne er ikke endelig avgrenset. Fylkeskommunen vil sommeren 2021 prioritere arbeidet med å avgrense denne i felt. Bygdeborgen er en av de prioriterte kulturminnene i Vestre Slidre kommunes kulturminneplan. For å sikre denne, må det derfor være rom for både å kunne skjømte og tilrettelegge dette kulturminnet, jf. lov om kulturminner § 11a. Fylkeskommunen vil oversende mer informasjon, så snart de har fått vurdert og avgrenset lokaliteten nærmere.

Statsforvalteren opplyser at høringsdokumentene er sendt på ordinær høring til både Oppland Energi AS og Foreningen til Bægnassdragets regulering. Statsforvalteren har fått opplyst fra grunneier i området Sløtet at det ikke er privatrettslige avtaler som berører dette området i forbindelse med reguleringen av Slidrefjorden. I denne forbindelse ble det kun gitt en engangserstatning for tap av fiske. Forslag til grense ned til Slidrefjorden for dette området er foreslått ved HRV. Statsforvalteren kan ikke se at dette skulle skape konflikter ved eksisterende regulering av innsjøen. Når det gjelder framtidig heving av HRV, viser Statsforvalter til uttalelsen fra NVE.

Statsforvalteren slutter seg til fylkeskommunens innspill angående bygdeborgen som ligger innenfor verneforslaget, og kan ikke se at det er konflikt knyttet til denne. Statsforvalteren viser her til hjemmelen i § 7 i utkast til verneforskrift om istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner. Hensynet til bygdeborgen tas med i den videre forvaltningen av dette verneområdet. Dette innebærer bl.a. skjøtsel av vegetasjonen innenfor dette kulturminnet. Fylkeskommunen vil komme tilbake til en nærmere avgrensning av bygdeborgen.

Under høringen er det blitt enighet med en av grunneierne om en mindre utvidelse på ca. 2 dekar slik at så å si hele en naturtype med verdi svært viktig kommer med i verneforslaget. Naturtypen består av sørvendte berg og rasmarek.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift i samsvar med høringsforslaget og endringer i vernekartet som beskrevet.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Sløtten naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Sløtten naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

16. Eriksrudtjernet naturreservat i Vestre Toten kommune, Innlandet

Totalareal 225 dekar hvorav 215 dekar produktiv skog.

Inngrep: Det går en 22 kV kraftledning gjennom området. I området ligger et kalksteinsbrudd som har nasjonal verdi som kulturmiljø. Det ligger en skytebane i området med et skytterhus og målskiver, skytebanen ble etablert i 1882. I området ligger også en enkel tilrettelagt badeplass og gapahuk. Det er en mindre demning i utløpsbekken.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE er positive til at de fleste interessentene de informerte om under oppstartmeldingen er inkludert i adresselisten for høringsrunden. I Eriksrudtjernet går det en 22 kV høyspentlinje gjennom det foreslåtte verneområdet. Elvia (tidligere Eidsiva Energi AS) har uttalt seg under oppstartsmeldingen. De kommenterer at de er avhengig av normal drift og vedlikeholdsarbeid i tillegg til evt. feilretting. Dette er en noe eldre linje, så på et tidspunkt vil denne antagelig bli reinvestert. De ser at fullt sett av standardbestemmelser for nettanlegg er inkludert i verneforskriften, og mener derfor at Elvias behov er ivare tatt. Dersom nettselskapet mener standardbestemmelsene ikke dekker deres behov forventer vi at Elvia vil uttale seg under høringsrunden.

Statnett har ikke transmisjonsnettanlegg eller egne planer som blir berørt av verneplanen.

Norsk Bergindustri skriver at sør for det foreslåtte verneområdet er det registrert forekomstområde for karbonatmineral. Forekomstområdet for kalk er ikke verdivurdert, noe man sterkt oppfordrer til, jf. krav etter naturmangfoldloven. De ber om at grunneier blir gjort kjent med forekomsten som kan bli berørt i fremtiden, før endelig plan vedtas. Innlandet fylkeskommune er positive til vern av området, men varsler at verneforslaget vil berøre et kulturmiljø av nasjonal verdi; fylkeskommunen har varslet fredning av gården Stenberg etter lov om kulturminner §§ 15 og 19. Videre ligger det spor etter bergverksdrift, som kanskje går tilbake til middelalder rundt tjernet. De kan ikke se at det er konflikt mellom vernet av skog og vernet av kulturminner, men det bør være rom for å delvis skjøtte og tilrettelegge kulturminnene. Det bør derfor være dialog i det videre arbeidet mellom kulturarv og miljøvern avdelingen hos Statsforvalteren.

Aas grunneierlag lurer på om rådyr defineres som storvilt med tanke på bestemmelsen i § 4. d for Eriksrudtjernet og Kausertjernet: Vernebestemmelsene er ikke til hinder for oppsetting av midlertidige, mobile jakttårn for storviltjakt i en periode fra tre uker før jaktstart til tre uker etter avsluttet jakt. Dersom rådyr ikke er definert som storvilt, ønsker de at denne arten inkluderes i denne unntaksbestemmelsen.

Vestre Toten kommune skriver at planutvalget i Vestre Toten kommune er positive til frivillig vern av to skogområder, Eriksrudtjernet og Kausertjernet, som naturreservater. Dette vil bidra til å sikre og utvikle leveområder flere sjeldne og truede arter. Det forutsettes at Statsforvalteren i Innlandet følger opp verneområdene, og i samarbeid med grunneierne utarbeider ferdige skjøtselsplaner, og sørger for nødvendig skjøtsel i henhold til skjøtselsplan. Planutvalget anser det som unødvendig at skogen tilhørende Stenberg gård vernes etter to ulike lovverk. Før vernet endelig vedtas ber planutvalget om en vurdering fra Statsforvalteren om det er hensiktsmessig og nødvendig at Nohr skytebane inngår som en del av Eriksrudtjernet naturreservat. Det forutsettes fra planutvalget sin side at det kan opprettholdes normal drift på skytebanen også i fremtiden. Planutvalget vil påpeke at skogbruket i Vestre Toten representerer en stor verdi både i form av produksjon og videreforedling av trevirke, bioenergi og lokale arbeidsplasser. Det er derfor viktig at en kan kombinere et aktivt skogbruk og hensynet til miljø også i fremtiden.

Statsforvalteren viser til at Elvia har mottatt høringsdokumentene, men det er ikke mottatt svar. Drift, vedlikehold, oppgradering og fornyelse av 22 kV kraftledningen er ivaretatt i verneforskrift ved standard bestemmelser.

Når det gjelder mineralressursene i området, så er kalkbrudd/pukkverk (Nor pukkverk) under avvikling og ikke lenger i drift. Denne forekomsten anses ikke lenger som økonomisk drivverdig. Nærmeste grunneier til det aktuelle forekomstområdet er for øvrig kjent med forekomsten av kalk/karbonatmineral.

Statsforvalteren skriver at med hensyn til kulturminnevernet så har det vært en god dialog mellom Innlandet fylkeskommune, eier av Stenberg gård og Mjøsmuseet om lovgrunnlaget for å sikre verneverdiene knyttet til skogen på eiendommen. Planlagt skjøtsel av skogen i verneforslaget samsvarer på en meget god måte den museale driften av denne skogen. Det vises her også til utkast til skjøtselsplan for området. Statsforvalteren vil fortsette dialogen med disse aktørene om forvaltningen av skogen i et verneområde for å avstemme denne med kulturverninteressene i området og på eiendommen. Statsforvalteren vil følge opp skjøtsel av det aktuelle verneområdet gjennom å utarbeide en fullverdig skjøtselsplan, jf. det utkastet som er utarbeidet til høringen, og senere tiltak i tråd med disse planene innenfor de økonomiske rammer som blir stilt til rådighet. Statsforvalteren gjør oppmerksom på at skogen innenfor verneforslaget vil bli vernet med hjemmel i naturmangfoldloven og ikke i tillegg bli formelt vernet gjennom kulturminneloven, jf. denne lov §§ 15 og 19. Det vil likevel være et samarbeid om skjøtselen av skogen på Stenberg mellom bl.a. de som forvalter området etter naturmangfoldloven og kulturvernmyndighetene. Nohr skytebane er ikke tatt ut av verneforslaget for Eriksrudtjernet fordi det vil bli en vanskelig arrondert grense dersom dette anlegget ikke skulle bli en del av verneområdet. Vedlikehold, utbedringer og drift av anlegget er ivaretatt i verneforskrift. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet viser til at Nohr skytebane ligger innenfor avgrensning Statsforvalteren har foreslått. Dette er begrunnet i at det vil bli en vanskelig arrondert grense dersom anlegget greses ut. Miljødirektoratet er enig i at arronderingen ikke vil bli optimal ved å grense ut anlegget, men finner det vanskelig forenelig å inkludere en skytebane innenfor vernet, både av hensyn til framtidig forvaltning men også med hensyn til ansvarsforhold ved en eventuell nedleggelse/restaurering av et slikt anlegg. Miljødirektoratet tilrår derfor å

grense ut Nohr skytebane med et areal tilsvarende omtrent 2,5 dekar. Åpning for å søke om nødvendig transport gjennom naturreservatet for vedlikehold og nødvendige tiltak på anlegget beholdes i forslag til forskrift for området.

Forskriftens åpning for nødvendig utbedring av skytebanen i § 7 tilrås derfor også tatt ut.

Miljødirektoratet tilrår ellers enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Eriksrudtjernet som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Eriksrudtjernet naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

17. Kauserudtjernet naturreservat i Vestre Toten kommune, Innlandet

Totalareal 209 dekar hvor alt er produktiv skog.

Inngrep: Det er traktorveger i området.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE er positive til at de fleste interessentene de informerte om under oppstartmeldingen er inkludert i adresselisten for høringen. Det går en 22 kV distribusjonslinje, eid av Elvia, nært og inntil vernegrensen i sør-øst for området. Kauserudtjernet naturreservat grenser til Kauserudtjernet, og ligger nært tilhørende dam. Dammen driftes i forbindelse med vannforsyning og eies av Østre Toten kommune. NVE ber om at eieren orienteres om verneforslaget slik at de kan uttale seg om forslaget bør tilpasses for å ikke hindre vedlikehold, tilsyn og rehabilitering av dammen. NVE er positive til at standardbestemmelser for drift og vedlikehold av nettanlegg er inkludert i verneforskriften. Tilsvarende er NVE positive til at det er tatt inn bestemmelser i utkast til verneforskrift som hjemler vedlikehold av demningen i tillegg til nødvendig opprusting av denne og motorisert ferdsel i forbindelse med slike arbeider. Dersom dette ikke dekker Elvia og Østre Toten kommune sine behov forventer NVE at de vil uttale seg under høringsrunden.

Statnett har ikke transmisjonsnettanlegg eller egne planer som blir berørt av verneplanen.

Innlandet fylkeskommune er positive til vern av området. Kauserudtjernet ligger rundt Valbakken som var vetested, dvs. del av det militære varslingsystemet på 16-1800-tallet. Vetestedet hadde trolig fritt utsyn i alle retninger og områdene rundt toppen var derfor trolig ryddet for vegetasjon da det var i bruk. Vetestedet ligger noe høyere i terrenget enn verneområdet. De kan derfor ikke se at det er noen konflikt mellom vernet og eventuell skjøtsel av vetestedet. Det er ikke registrert kulturminner innenfor verneforslaget, men det er potensial for både automatisk fredete kulturminner og andre kulturspor her.

Aas grunneierlag lurer på om man definerer rådyr som storvilt med tanke på bestemmelsen i § 4. d for Eriksrudtjernet og Kauserudtjernet: Vernebestemmelsene er ikke til hinder for oppsetting av midlertidige, mobile jakttårn for storviltjakt i en periode fra tre uker før jaktstart til tre uker etter avsluttet jakt. Dersom rådyr ikke er definert som storvilt, ønsker de at det denne arten inkluderes i denne unntaksbestemmelsen.

Vestre Toten kommune skriver at planutvalget i Vestre Toten kommune er positive til frivillig vern av to skogområder, Eriksrudtjernet og Kauserudtjernet, som naturreservater. Dette vil bidra til å sikre og utvikle leveområder flere sjeldne og truede arter. Det forutsettes at Statsforvalteren i Innlandet følger opp verneområdene, og i samarbeid med

grunneierne utarbeider ferdige skjøtselsplaner, og sørger for nødvendig skjøtsel i henhold til skjøtselsplan. Planutvalget vil påpeke at skogbruket i Vestre Toten representerer en stor verdi både i form av produksjon og videreforedling av trevirke, bioenergi og lokale arbeidsplasser. Det er derfor viktig at en kan kombinere et aktivt skogbruk og hensynet til miljø også i fremtiden.

Statsforvalteren viser til at høringsdokumentene er sendt på ordinær høring til både til Elvia og Østre Toten kommune. Ingen av partene har uttalt seg. I utkast til verneforskrift for området er det tatt inn standard bestemmelser som ivaretar drift og vedlikehold, men siden kraftledningene ligger inntil og ikke innenfor verneforslagene, er det ikke tatt med bestemmelser som hjemler oppgradering og fornyelse. Slike tiltak skal kunne skje utenfor disse verneområdene. Hjemmel til motorisert ferdsel til slike tiltak/formål er likevel tatt inn i utkast til verneforskrift for området. Demningen i *Kauserudtjernet* ligger i grensa for verneforslaget. I utkast til verneforskrift er det tatt inn bestemmelser som hjemler vedlikehold av denne i tillegg til nødvendig opprusting og motorisert ferdsel i forbindelse med dette. Statsforvalteren har i forbindelse med utsending av høringen hatt direkte kontakt med Østre Toten kommune og opplyst om dette.

Statsforvalteren vil følge opp skjøtsel av de to aktuelle verneområdene gjennom å utarbeide fullverdige skjøtselsplaner, jf. utkast til skjøtselsplan som er utarbeidet til høringen, og senere tiltak i tråd med disse planene innenfor de økonomiske rammer som blir stilt til rådighet.

Kulturminnet Valbakken ligger utenfor verneforslaget for Kauserudtjernet. Statsforvalteren slutter seg til fylkeskommunen, og vi kan ikke se at det er noen konflikt knyttet til dette. Skogbruksvirksomheten på bakenforliggende areal på eiendommen gnr./bnr. 55/2 er sikret gjennom bestemmelser i verneforskriften.

Rådyr er definert som et storvilt. Behovet for bestemmelsen i § 4 d oppsto pga. ønsket om fortsatt storviltjakt og er i utgangspunktet ment å dekke behovet for mobile jakttårn i forbindelse med elgjakt. Bestemmelsen, slik den er utformet, vil imidlertid også kunne benyttes for oppsetting av mobile jakttårn for jakt på andre storviltarter, herunder rådyr. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet viser til at Statsforvalteren i § 6 har foreslått et direkte unntak for transport av ved, materialer, varer og utstyr til eksisterende hytte ved Kauserudtjernet på eiendommen gnr. 55, bnr. 2 på traktorveger avmerket på vernekartet. Veg i utmark som ikke er opparbeidet for kjøring med bil, anses i motorferdselloven som utmark.

Motorferdselloven gir kun åpning for kjøring i utmark til faste bosteder eller i jordbruks- eller skogbruksnæring. Transport av varer til hytte omfattes ikke av dette, og krever derfor særskilt tillatelse etter motorferdselloven. Vi gir derfor ikke direkte åpning for slik kjøring i verneforskriften. Nevnte formulering flyttes derfor til § 7, slik at denne blir lydende: "*§ 7 o nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til eksisterende hytte ved Kauserudtjernet på eiendommen gnr./bnr. 55/2*"

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Kauserudtjernet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Kauserudtjernet naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Felles omtale for område nr. 18 - 21 i Trøndelag fylke

Fylkesutvalget i Trøndelag fylkeskommune er i prinsippet imot ordningen frivillig skogvern. Vern av skog bør baseres på faglige vurderinger opp mot FNs bærekraftsmål nr. 15 skog. I den aktuelle situasjon knyttet til utfordringer og forpliktelser i forhold til klima og bærekraftsmål 13 klima, burde ressursene omprioriteres til å stimulere økt produksjon og hogst av skog. Fylkesutvalget påpeker at med 7,4 % andel skogvern i Trøndelag gir er det et betydelig bidrag til å oppfylle Stortingets vedtak om 10% skogvern. Det er viktig at man i videre verneprosess har en helhetlig tilnærming, der både verneformål og bærekraftig produksjon ivaretas. Man vurderer imidlertid at det så langt ikke virker å være store konflikter knyttet til forslaget, og gitt at vernet blir en realitet anbefales det i størst mulig utstrekning å utarbeide forvaltningsplaner.

Sametinget ber om smidig og god forvaltning mht. samiske interesser, og påpeker at det er mange og forskjellige forskrifter og ønske om samordning av forskrifter.

Barmarkskjøring bør behandles samlet for alle skogvernområder i et distrikt, slik at distriktene slipper å søke på mange områder.

Statsforvalterens merknader om samiske interesser

Statsforvalteren legger til grunn og forutsetter at opprettelse og forvaltning av områdene ikke skal gi reindriften reduserte forutsetninger for rasjonell reindrift i sine distrikt og ikke skal være til hinder for at reindrift skal kunne utøves som tidligere, slik det også er bekreftet i foredrag til statsråd desember 2015. Statsforvalteren mener at oppbygging av forskrift jf. tilrådingen, sammen med forvaltningsplan kombinert med reindriften beskrivelser i distriktsplan og bruksregler, legger grunnlag for dette. Samiske interesser er ut fra tidligere drøftinger og prosesser tatt inn i høringsutkastet hva angår § 1 formålsparagrafen, § 4 om uttak til samisk sløyd mv, § 6 om motorisert ferdsel på snødekt mark, § 7 vedrørende div. forhold, og § 11 om at samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordning som etableres. Det vises til protokoller fra konsultasjoner og de øvrige anmerkninger fra distriktene.

Uttak av virke

Statsforvalteren viser til at ved- og virkesretten er beskrevet i reindriftsloven som bl.a. uttak av bjørk, busker, einer, vidjer, selvtørrede bartrær (m.v.). For de større områder er samisk uttak av ved, samt materiell for vedlikehold av lovlig oppsatte gjerder, som i vedtak desember 2019, lagt til § 4, som direkte unntak, jf. uttalelse fra Sametinget.

Statsforvalteren understreker at dette gjelder uttak av brensel for bruk på stedet, ikke vedhogst for å frakte vekk fra området, samt at virke ikke skal tas i kjerneområder, vist i forvaltningsplan. Kjerneområder er konkrete områder med spesielle verdier, avgrenset i høringsrapporter, og registreres som naturtypeområder i naturbase. Dette er dermed kjent kunnskap. Det betyr at uttak av ved, utenom situasjonsbetingede bål, stort sett har aktualitet der reindriften har gjeterhytter.

Størrelsen på de foreslåtte nye områdene varierer. Områdene har derfor ulik robusthet i forhold til uttak av ved og virke. Statsforvalteren har gjennom flere år gjennomført omfattende befaringer i kandidatområder for vern, og har god oversikt over situasjonen i områdene på vernetidspunktet. Reingjerder finnes så å si ikke og helt sporadisk i få områder. Behov for ved og virke til vedlikehold av anlegg er ikke stort. Med områder av noen størrelse, og hvor disse forholdene er vurdert konkret, anser

Statsforvalteren det lite problematisk å ha dette punktet i § 4, med henvisning til forvaltningsplan. Statsforvalteren vurderer fortsatt dette som det praktisk fornuftige, både for forvaltningen og for reindriften i området. Sametinget har bedt om at unntaket gjelder alle områder. Statsforvalteren kan ikke anbefale åpning for generell vedhogst i områder som er små. Statsforvalteren antar også, at når områder er små, så er virke for vedhogst lett tilgjengelig nært det aktuelle område.

Verneformålet

Ett distriktet ønsker en annen formulering mht. reindrift i formålsparagrafen, dvs. at hensyn til samisk kultur også kommer inn. Distriktet mener at henvisningen bør være: "Formålet omfatter også bevaring av grunnlaget for samisk kultur og næring:"

Uttak til sløyd og samisk husflid (duodji)

Dette forskriftspunktet ble i vedtaket av 2016 utvidet til også å omfatte rilkuler på bjørk. Tilbakemelding fra samiske interesser så langt er at dette fungerer, idet f.eks. rilkuler på gran er mindre aktuelle for samisk sløyd grunnet kvae i veden. Seinere har distrikt, og nå også Sametinget, påpekt at også rilkuler fra andre trær enn bjørk bør omfattes av unntaket. Spørsmålet har tidligere vært tema i konsultasjoner med KLD.

Midlertidige gjerder

Det hender at reindriftstøverne på vinterføre setter opp midlertidige gjerder med medbrakt materiell. Dette er bl.a. begrunnet i behovet for å gjerde inn rein om natta pga. rovdyrpress (jerv). Statsforvalteren vurderer at slike gjerder ikke trenger omsøkes.

Barmarkskjøring

Barmarkskjøring kan sette store terrengspor. Mange befaringer gjennomført av Statsforvalteren indikerer imidlertid at dette ikke er noe omfattende problem i skogvernområdene i Trøndelag i forbindelse med reindrift. I annen forbindelse, trolig elgjakt, er det observert omfattende spor. Barmarkskjøringen skal beskrives i distriktsplanen, jf. reindriftingslovens § 62. Motorferdsel på barmark skal etter reindriftingslovens § 23 begrenses mest mulig, og fortrinnsvis foregå etter faste traseer, jf. at § 23 også henviser til forskrifter i verneområder. Statsforvalteren forholder seg til at barmarkskjøring bør være innenfor regulering, dvs. § 7, men på en slik måte at dette kan håndteres på flerårsbasis ut fra beskrivelser i distriktsplanen/bruksregler, jf. reindriftingslovens krav, slik at hvis en distriktsplan er tilstrekkelig god kan den legges til grunn også for verneområdeforvaltningen gjennom forvaltningsplan.

Dokumentasjon ved leiekjøring

Et reinbeitedistrikt har påpekt at henvisning til at leiekjører må ha med dokumentasjon i verneområder er stigmatiserende for reindriften. Motorferdselloven gjelder på begge sider av ei vernegrense, og det er derfor ikke behov for en tilleggsbestemmelse. Distriktet anførte det samme i konsultasjon 23.07.2019. Statsforvalteren uttrykte da prinsipiell forståelse til synspunktet i og med at det må foreligge et arbeidsforhold til reindriften for at kjøring i det hele tatt skal være lovlig. Statsforvalteren kommenterte da at det ikke var iverksatt konkretet regler for å håndtere det i praksis, men at det fra reindriftingsforvaltningen var anbefalt, bl.a i drøfting med politiet, at leiekjører har med

seg dokumentasjon. Når det gjelder annen kjøring, så må også annen scooterkjøring etter tillatelse/dispensasjon kunne dokumenteres ved kontroll.

Flyttleier

Flyttleier er tegnet inn på reindriftskart, men av veldig varierende bredde fra 30 opptil flere hundre meter. Ryddebehovet kan være å vedlikeholde gater, forefallende fjerne litt vegetasjon og flytte vindfall som sperrer i et flyttområde. Dette temaet egner seg i større områder best å handtere gjennom § 4 og nærmere beskrivelse i forvaltningsplan.

Samordning av forskrifter

Statsforvalteren viser til at det kan være betydelig forskjell på en forskrift fra førstegangs skogfredning og vedtak som fattes nå. Videre foregår ofte også noen justering av punkt ved de enkelte års vedtak. Endringer har overveiende vært til reindriftens «fordel». Når tidligere verneområder utvides oppdateres vanligvis også forskriften, men det pågår ikke generelt arbeid for harmonisering av forskrifter.

Statsforvalterens oppsummering

Reindrift presses av en rekke arealinngrep og forstyrrelser, som hytter, hogst, vindkraft og skogsveger. Urørt beiteland, uforstyrret beiting og gammelskog er viktig for reindrifta. Vern vil sikre arealgrunnlaget for reindrift i de områder som vernes. Flere reinbeitedistrikt nevner at arealvern også er et vern av deres ressursgrunnlag, og er derfor positiv til vern.

På den andre siden mener distriktene at all reindriftsvirksomhet i medhold av reindriftsloven bør ha direkte unntak i forskriftene. Det er således ikke enighet med reinbeitedistriktene om unntakspunkter som er lagt til § 7. Det er ikke full enighet med Sametinget om fordeling av unntakspunkter mellom § 4 og § 7.

I forskriftsforslagene er det samiske naturgrunnlaget med i formålsparagrafen (§1), og samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordning som etableres.

Statsforvalteren legger til grunn at reindriften skal kunne foregå rasjonelt på vanlig måte i de aktuelle områder, og distriktsplaner/bruksregler i utgangspunktet kan være en basis i forhold til barmarksferdsel.

Et vern ut fra slike forutsetninger vil ikke redusere, men styrke og sikre arealgrunnlaget for reindrift. Statsforvalteren tilrår verneforslagene, med noe ulike tilpasninger i de større og i de små områdene.

Klima- og miljødepartementet viser til omtale i kapittel 8 vedrørende det samiske naturgrunnlaget i formålsbestemmelsen samt rydding i flyttleier. For øvrig vurderer departementet at bestemmelsene i verneforskriftene i denne vernesaken er på linje med andre nyere skogvernesaker når det gjelder samiske interesser og tiltak i reindriften.

18. Forrotjønna naturreservat i Namsskogan kommune, Trøndelag

Totalareal 2414 dekar hvorav 1214 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen

Åarjel Njaarke reinbeitedistrikt og en enkeltperson viser til at Maetelen sijte har et gjerde nær området. Det må påregnes kjørespor av motorsykkel og ATV på barmark.

Statsforvalteren viser til generelle kommentarer om reindrift, og tilrår at området blir vernet som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Forrotjønna som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Forrotjønna naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

19. Bergsåsen naturreservat (utvidelse) i Snåsa kommune, Trøndelag

Utvidelse 651 dekar hvorav 649 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 2840 dekar.

Inngrep: Natursti går gjennom området. Det er enkelte steder satt ut enkle sittebenker. Mellom eksisterende naturreservat og plantefredningsområde går en kraftledning. Om vinteren kjøres det opp skiløype gjennom søndre del av området. Det går vannledning fra Heimtjønna til et basseng. Bassenget med en liten bygning ligger like innenfor grensa til nåværende naturreservat.

Hovedsynspunkter i høringen:

Grunneierne ønsker at uttransport av felt elg fortsatt kan gjøres med hjulkjøretøy.

Berg vasslag viser til at det er ønskelig med mulighet for vedlikehold/ oppgradering av to vannslanger som går fra Heimsjøen, og ned til et vannbasseng like ovenfor vernegrensa. Man har også diskutert mulighet for grunnboring.

Snåsa Idrettslag og Snåsa idrettsråd påpeker at det er behov for å rydde og kjøre skiløype som går gjennom deler av forslaget. Det er også behov for tilrettelegging av stier. Snåsa idrettslag ber om planen ikke sperrer for å benytte området til orienteringsløyper. Videre ønsker de at idrettsarrangement som orienteringsløp og terrengløp kan arrangeres i området.

Snåsatrakk anfører at det er viktig at skiløype fortsatt kan kjøres med tråkkemaskin.

NVE anfører at kraftledningstraseer kommer i kontakt med området Bergsåsen. Her må standard bestemmelser om linjetilgang inn i bestemmelser.

Statnett ber om at standardbestemmelser for kraftledninger knyttet til Bergsåsen naturreservat tas inn i § 4.

Tensio TN anfører at de har anlegg nært Bergsåsen naturreservat, og mener at deres behov her er dekket i forskriftens § 7 c).

Låarte sijte anfører i konsultasjon at Bergsåsen ligger utenom aktivt reinbeiteområde.

Gammelskog er viktige beiter for rein når det ellers er vanskelige vinterbeitetforhold.

Således kan vern være en fordel for reindrift. Distriktet anfører at de forbeholder seg retten til å drive etter den til enhver tids gjeldende reindrifftslov.

Statsforvalteren viser til at distriktet har anført at området ikke er et praktisk benyttet reindrifftsområde. Ved vannbassenget som ligger rett innenfor opprinnelig vernegrensa er det en del virksomhet. Statsforvalteren innstiller på at grensa for det eksisterende reservatet justeres slik at bassenganlegget kommer utenfor vernegrensa. Tillatelse til å kjøre opp Bygdaløypa legges inn som unntak i forskriftens § 6. Det vil si at motorferdselsloven gjelder og at skiløypa kan kjøres opp av f.eks. idrettslag. Kommunen har myndighet til å regulere slik kjøring. Løypetraseen kan ryddes. Enkel tilrettelegging knyttet til stiene kan tillates etter § 7, dvs. etter søknad.

Større arrangement må omsøkes. Bergsåsen har robust markdekke, men sårbare lokaliteter f.eks. med marisko/flueblom med særlig stor marisko forekomst i et flatt, litt fuktig terrengdrag sørøst i utvidelsesområdet. Poster og traseer må ikke legges opp slik at marisko/flueblomforekomster trampes ned. Terrengløp etter stier er uproblematisk, og heller ikke orienteringsposter som anlegges slik at plassering/naturlig adkomst ikke er via disse forekomstene. Bergsåsen er et ganske stort område, og ulike interesser bør kunne kombineres. Det henvises til § 7 d) for arrangement. Vedlikehold av vannledning og transport i den forbindelse legges inn i henholdsvis § 4 (generelt unntak) og § 7 (etter søknad). Med hensyn til uttransport av elg, støtter Statsforvalteren grunneiernes kommentarer på at underlaget er tørrlendt og grunt og at hjulkjøretøy (overveiende) ikke vil sette spor. Topografien i Bergsåsen er også slik at transport utenfor stier og traseer begrenses naturlig. Et direkte unntak for hjulkjøretøy i § 6 kunne fungere. Men motorferdsel i utmark generelt og verneområder spesielt er også en nasjonal tematikk med nasjonale prinsipper, som Miljødirektoratet vurderer. Utfrakt med hjulkjøretøy vil uansett kunne tillates gjennom § 7, og Statsforvalteren mener at «langtidstillatelse» da kan gis, jf. retningslinjer i forvaltningsplan. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratet viser til kommentar i kap. 7 om motorferdsel for uttransport av felt vilt, slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Bergsåsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at standardbestemmelser for kraftledninger ligger inne i forskriftens § 4 på vanlig måte. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår at Bergsåsen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

20. Djupdalen naturreservat i Verdal kommune, Trøndelag

Se samlet omtale med område nr. 43 Blåfjella-Skjækerfjella / Låarte-Skæhkere nasjonalpark.

21. Blåfjella-Skjækerfjella / Låarte-Skæhkere nasjonalpark (utvidelse) i Verdal, Steinkjer, Grong, Snåsa og Lierne kommuner, Trøndelag

Samlet omtale med område nr. 20 Djupdalen naturreservat.

Verneareal Djupdalen 5615 dekar, utvidelse nasjonalparken 3421 dekar. Det er i alt 4382 dekar produktiv skog i nytt verneareal. Nytt totalareal for nasjonalparken 1931 km². Alt nytt verneareal ligger i Verdal kommune.

Inngrep: Det går kraftledning gjennom foreslått naturreservat. I nordre del av foreslått nasjonalparkutvidelse ligger Flyanvollen, der det ikke er bygninger på setervollen i dag.

Hovedsynspunkter i høringen:

Juldal/Kverndal beitelag ønsker at deres næringskjøring blir likestilt med reindriften. De ønsker også at det gis mulighet for utvisning av seter hvis det er behov for det.

Verdal idrettsråd ber om at de to berørte kjentmannspostene i området blir hensyntatt.

Kartverket anfører at Djupdalsbekken er godkjent skrivemåte, mens Djupdalen ikke er registrert. Kartverket kan registrere Djupdalen som navn.

NVE anfører at kraftledningstraseer kommer i kontakt med utvidelse av nasjonalparken. Her må standard bestemmelser om linjetilgang inn i bestemmelser.

Tensio TN anfører at de har kraftledning knyttet til Djupdalen naturreservat/utvidelse av Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark, og ber her om at det i forskriften tas inn punkt for unntak, som gjør at de kan ivareta sine forpliktelser for nettet.

Skækhere sijte (nord for Tverrelva) anfører at distriktet er presset av mange inngrep i form av hyttebygging, skiaktivitet, hogst, skogsveger mv. Gammel skog er viktig som vinterbeite, idet rein beiter på lav i gammelskog. Hogst av gammelskog medfører at rein kan trekke ned i bygda eller over grensa til andre distrikt. Det aktuelle området ved Hommelberget-Djupdalen er spesielt høstbeite under brunst, men Skækere er også et typisk helårsdistrikt, med stor overlapp mellom sesongbeitene. Det kan derfor bli aktuelt både med snøscooter, barmarkskjøretøy, samt andre typiske behov som midlertidige gjerder, mv. For distriktet er arealvern i stor grad positivt for reindriften. Samtidig legger vernet en del potensielle begrensninger på reindriften som distriktet prinsipielt er uenig i. Dette gjelder rettigheter som den samiske reindriften har etablert gjennom alders tids bruk. Alle reindriftiltak som etter dagens forskrift er søknadspliktige må tillates automatisk. Reindriften reguleres gjennom reindriftenloven og alders tids bruk.

Distriktet er ut fra disse forutsetninger positiv til utvidelse av nasjonalparken som foreslått.

Gasken Laante sijte (sør for Tverrelva) er et typisk helårsområde med til dels stor sesongoverlapp mellom beiteområdene. Derfor kan det bli aktivitet med snøscooter og barmarkskjøretøy, samt andre typiske behov som oppstår under reindriftenutøvelsen.

Utvidelse av nasjonalparken skjer under eksisterende forskrift, men Djupdalen naturreservat kommer i et nytt område, som blir mer intensivt utnyttet av distriktet. For distriktet er arealvern i stor grad positivt for reindriften, samtidig som vern legger en del potensielle begrensninger på reindriften, og som distriktet er prinsipielt uenig i. Det gjelder rettigheter som reindriften har etablert gjennom alders tids bruk. Gasken Laante sijtes oppfatning er derfor at alle reindriftiltak som i forskriften er søknadspliktige, jf. § 7 e, f, g, h føres inn under § 4 og § 6, der det passer. Gasken Laante sijte anfører i tillegg at reindriftskart kan være unøyaktige, idet alle areal er viktige for reindriften. Iblant må de ned i de trange dalene for å hente opp rein. De erfarer at verneområder kan tiltrekke seg anlegg av hytteområder i nærheten. Verneområder burde derfor være større. Hytter, vegger, grøfter og ferdsel er til ulempe for reindriften. Distriktet ønsker mer informasjon fra nasjonalparkstyret hvis nasjonalparken blir utvidet innen deres område.

Statsforvalteren viser til, med hensyn til innspill fra Væren og Juldalen beitelag, at samiske interesser har en spesialstilling i vernesaker som urfolk og etter avtalen mellom Sametinget og KLD om verneprosesser i samiske områder. Med hensyn til motorisert ferdsel i forhold til jordbruk og reindriften er dette handtert med en kombinasjon av direkte unntak (§6) og unntak etter søknad (§7). Men det er ikke knyttet til like punkter.

Reindriften har mer generell tilnærming, mens punkter knyttet til landbruksnæring er mer spesifikke mht. formål. I tillegg gir § 8 en generell mulighet for dispensasjon. Motorisert ferdsel må uansett være ferdsel i medhold av motorferdselsloven m/forskrift. Med hensyn til seter, så er det i utgangspunktet et privatrettslig forhold mellom grunneier og rettighetshaver som Statsforvalteren ikke tar stilling til. Rettighetshavere kan ha rett til seter, mens grunneier har rett til å anviser sted/tomt. Med hensyn til areal i Djupdalen så er dette et så begrenset område i forhold til areal for øvrig, at utvisning akkurat her trolig er lite aktuelt. I dette området er det flere setervoller i Juldalen, knyttet til vegger. Innenfor nasjonalparkkarealet er det en gammel setervoll, Flyanvollen. Nasjonalparkforskriften har ikke eksplisitte punkter om etablering av setring, men punkter om enkle gjeterhytter.

Nasjonalparken er et stort område, med mange gamle setertufter, i ulik situasjon og forfatning. Statsforvalteren foreslår ikke endring av forskriften, slik at tematikken eventuelt blir å handtere i forhold til nasjonalparkens forskrift, aktuelle unntaksbestemmelser og forvaltningsplan, hvis spørsmålet skulle dukke opp. Flyanvollen ligger ca. 200 meter fra forslagsgrensa. Hadde det vært konkrete planer kunne vollen ha vært utgrenset.

Statsforvalteren tilrår navn som i høringsforslaget.

Området deles av fylkesvegen mellom Verdal og Vera. Området grenser til Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte – Skæhkere nasjonalpark. En nasjonalpark har et annet verneformål enn naturreservat. Naturtypene i tilbudet er likevel en fortsettelse av naturtyper i nasjonalparken, og i nasjonalparkens formålsparagraf er lavereliggende skogområder beskrevet som svært viktige landskapstyper. I høringsforslaget var området nord for fylkesvegen foreslått som utvidelse av nasjonalparken, mens området sør for vege var foreslått opprettet som Djupdalen naturreservat. Begrunnelse i høringen var at det ikke var ønskelig å etablere nasjonalparken på sørsida av vege. Nå tilrår Statsforvalteren at denne grensa flyttes nordover, slik at hele Djupdalen blir med i reservatet. «Ulempen» er da at reservatet får to delområder, et på hver side av vege. Fordel er at det blir mer naturlig i forhold til naturstrukturer. Det tilrås derfor at grensen flyttes. I forbindelse med at grensen tilrås endret, tilrår Statsforvalteren at standardformuleringer knyttet til kraftledninger legges inn i verneforskriften for naturreservatet. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Djupdalen som naturreservat samt utvidelse av Blåfjella-Skjækerfjella / Låarte-Skæhkere nasjonalpark.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Djupdalen naturreservat og utvidelse av Blåfjella-Skjækerfjella / Låarte-Skæhkere nasjonalpark i henhold til vedlagte forskrift og kart.

22. Søndre Gjeskefjell naturreservat i Drangedal kommune, Vestfold og Telemark

Totalareal 511 dekar hvorav 451 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen:

Språkrådet skriver at de har bedt Kartverket om å reise navnesak på navnet Gjeskefjell(et)/Jeskefjell(et).

NJFF Telemark ber om at det under § 7 tas inn et unntak hvor forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi løyve til tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.

NVE kjenner ikke til eksisterende eller fremtidige prosjekter i regional- eller sentralnett i området. Drangedal Everk står på adresseliste til høringen. NVE forventer at nettselskapet gir tilbakemelding på aktuelle planer for distribusjonsnettet i de foreslåtte områdene. NVE har ikke hatt konkrete merknader knyttet til Søndre Gjeskefjell.

Statsforvalteren tilrår navnet Søndre Gjeskefjell. Statsforvalteren tilrår en formulering tilsvarende NJFFs innspill. Statsforvalteren tilrår at området vernes som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Søndre Gjeskefjell naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Søndre Gjeskefjell naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

23. Solhomfjell og Kvenntjønnane naturreservat (utvidelse) i Drangedal og Nissedal kommuner i Vestfold og Telemark og Gjerstad kommune i Agder

Utvidelse 3095 dekar hvorav 2680 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 44 868 dekar. Utvidelsesarealet ligger i Drangedal kommune.

Hovedsynspunkter i høringen:

NVE kjenner ikke til eksisterende eller fremtidige prosjekter i regional- eller sentralnett i området. Drangedal Everk står på adresseliste til høringen. NVE forventer at nettselskapet gir tilbakemelding på aktuelle planer for distribusjonsnettet. NVE har ikke hatt konkrete merknader knyttet til utvidelsen av Solhomfjell og Kvenntjønnane.

Statsforvalteren i Agder mener formålet i større grad bør fange opp verneverdiene knyttet til den internasjonale ansvarsskogtypen *gammel eikeskog* og at området har et rikt arts mangfold knyttet til gammel eikeskog. Forskriften bør revideres i samsvar med nyeste forskriftsmal fra Miljødirektoratet.

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark har tilpasset verneforskriften etter Miljødirektoratets gjeldende forskriftsmal, og tilrår forskriften for øvrig som foreslått i høringsforslaget. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Solhomfjell og Kvenntjønnane naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til direktoratet og tilrår vern av Solhomfjell og Kvenntjønnane naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

24. Mjøsjødalen naturreservat i kommunene Aurskog-Høland og Lillestrøm, Viken

Areal 1704 dekar hvorav 1490 dekar produktiv skog.

Inngrep: En 66 kV linje krysser området. I nord er en del fuktig skog grøftet. Heirmåsan i nordvest har flere grøfter. Ei skiløype svinger inn i området i vest.

Hovedsynspunkter i høringen:

NVE ber om at § 4 endres til "*Drift og vedlikehold, samt nødvendig istandsetting ved akutt utfall, på eksisterende energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet*".

Hafslund nett har en regional nettleddning i området. Det må sikres rett til drift, vedlikehold og fornyelse av eksisterende energi- og nettanlegg, samt nødvendig motorferdsel i forbindelse med dette. Ved akutt utfall i strømmettet må anlegget kunne repareres raskt. Ved luftledninger må det kunne gjøres nødvendig skogrydding for sikker drift.

Fet og Aurskog-Høland kommuner viser til at skiløypa er en trase som fortsatt ønskes brukt for preparering til skiløype. Den følger i store trekk allerede opparbeidet trase i terrenget. Det ønskes at denne fortsatt kan ryddes for å kunne preparere skiløype.

Statsforvalteren viser til at standard bestemmelser for kraftledninger innenfor verneområder er lagt til grunn for forslaget til verneforskrift.

Statsforvalteren har avmerket skiløypen på vernekartet, og det er knyttet bestemmelser til

denne som åpner for rydding, merking og vedlikehold i § 4, samt hjemmel for å tillate preparering i § 7. Statsforvalteren tilrår forskriften med følgende endring i verneforskriften fra høringsutkastet: Nytt punkt § 7, bokstav h: *Nødvendig motorferdsel ved oppkjøring av eksisterende skiløype vist på vernekartet.*

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Mjøsjødalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har i § 4 endret formuleringen om kraftledning til "i og inntil verneområdet". KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Mjøsjødalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

25. Hellekleivåe naturreservat i Nore og Uvdal kommune, Viken

Totalareal ca. 3219 dekar hvorav ca. 2000 dekar produktiv skog.

Inngrep: En nyere vei går opp til stølen Øvresætra, og det er også traktorveier i området.

Hovedsynspunkter i høringen:

Statnett SF meldte ved oppstart at de ikke har merknader.

NVE ber Statsforvalteren kontakte Nore Energi AS for å avklare eventuelle interesser.

DMF viser til at området i nord overlapper med grusforekomsten Eid. DMF er ikke kjent med uttak eller planer om utnyttelse av ressursen, og finner ikke at denne delen av området bør utelates av vernet på grunnlag av dette. Det vises til at vernet er frivillig og DMF forutsetter at grunneier kjenner forekomsten. Verneforslaget ligger inntil gamle Kittelsland gruver, der kobberressursen er vurdert å ha liten ressursmessig betydning.

Forsvarsbygg ba ved oppstart om nødvendige unntak for å ivareta militær virksomhet, inkl. unntak for avgang og landing med Forsvarets luftfartøy. Dette ble innarbeidet før høringen.

Statens vegvesen, Region Øst finner det ikke naturlig å inkludere skogarealer nærmere enn 50 meter fra fylkesveien nordøst i området, ved Søre. Dette er ifølge Statens vegvesen en generell byggegrense ved fylkesveier.

Statsforvalteren viser til at Nore Energi AS har fått saken på høring, og at det ikke er mottatt uttalelser fra dem. Statsforvalteren bekrefter at grunneier er kjent med grusforekomst. Vernegrensen ved vei nær Søre hindrer ikke vedlikehold, tetrydding, utbedring av veien m.v. på den aktuelle korte veistrekningen, og foreslått vernegrense opprettholdes. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Hellekleivåe naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har 10.9.2021 mottatt tilleggstilråding fra Miljødirektoratet. Det framgår her at det er gjort mindre justeringer flere steder langs vernegrensen, i sør er det gjort en større justering ved at et fjellparti er tatt ut og i tillegg er området Øvresætre tatt ut. Arealet er redusert fra 3571 dekar til 3219 dekar, og endringen innebærer at verneforslaget ikke berører et digitalt registrert småkraftpotensial. KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Hellekleivåe naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

10. Økonomiske og administrative konsekvenser

10.1. Samfunnsøkonomiske konsekvenser

Klima- og miljødepartementet viser til at med de endringer og tilpasninger som er foreslått er det i verneplanprosessen ikke avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslaget. Verneforslaget er justert på en rekke punkter, særlig mht. avgrensninger og verneforskrifter for å imøtekomme og hensynta ulike interesser.

10.2. Offentlige kostnader

De offentlige kostnadene ved opprettelse av verneområdene som foreslått er knyttet til erstatningsutbetalinger og forvaltning. Den viktigste kostnaden ved skogvern er erstatning til grunneier, i hovedsak for båndlegging av skog og påfølgende tap av hogstinntekt. Kostnadene til forvaltning og skjøtsel av skog som er vernet er derimot oftest begrensede, fordi skog som vernes som naturreservat oftest best vil opprettholde og videreutvikle vernekvalitetene ved fri utvikling uten behov for aktive skjøtselstiltak. Alle kostnader til vern og forvaltning av områdene vil dekkes innenfor KLDs gjeldende budsjettramme.

I skogvernarbeidet vektlegges at de viktigste skogområdene bør fanges opp ved vern, slik at man sikrer kostnadseffektiv oppnåelse av de vedtatte målene som er nevnt i kap. 1. Områder som er vurdert å ikke ha tilstrekkelige vernekvaliteter, tas ut før det meldes oppstart for verneprosess. For privateide frivillig vern områder innebærer det at myndighetene takker nei til tilbud om vern.

For å sikre et godt og oppdatert faglig grunnlag for skogvernet gjennomføres regelmessig faglige evalueringer. Det ble i 2017 gjennomført en slik evaluering, som gir et godt grunnlag for å gjennomføre skogvernet slik at det kan medvirke effektivt til å nå det nasjonale målet om å bevare et representativt utvalg av norsk natur og det nasjonale målet om å bevare arter og naturtyper. Evalueringen tar utgangspunkt i det vedtatte målet om vern av 10 % av skogarealet. For å sikre et kostnadseffektivt skogvern med høy faglig kvalitet trengs også god oversikt over hvor de viktigste skogområdene er. Som grunnlag for skogvernarbeidet gjennomføres derfor systematiske registreringer av skogtyper som er viktige i skogvernet.

Skogvernet skal gjennomføres på en slik måte at det får minst mulig konsekvenser for avvirkningen og skognæringens bidrag til det grønne skiftet. KLD har i brev av 8.11.2021 bedt Miljødirektoratet iverksette en ordning for avveining mellom skogverninteresser og skogbruksinteresser i skogvernarbeidet. Denne ordningen ble foreslått av Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet, etter et fellesoppdrag til de to direktoratene gitt av Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet.

Klima- og miljødepartementet vurderer at de foreslåtte verneområdene vil bidra til å oppnå de mål og føringer Stortinget har vedtatt for skogvernet.

10.3. Privatøkonomiske kostnader

Tapte inntekter for privatpersoner som følge av at igangværende bruk ikke kan fortsette, erstattes etter bestemmelsene i naturmangfoldloven. Erstatningene i saken er i all hovedsak knyttet til at skog som tømmerressurs ikke kan hogges i verneområdene.

10.4. Administrative konsekvenser

De administrative konsekvensene er knyttet til forvaltningen av verneområdene som enten vil være for de kommunene som ønsker å påta seg forvaltningsansvar, eller for statsforvalterne dersom de blir forvaltningsmyndighet for de områdene hvor kommunene ikke ønsker å få delegert forvaltningsmyndighet.

Klima- og miljødepartementet

t i l r å r:

Det fastsettes forskrifter om vern av 25 skogområder i fylkene Møre og Romsdal, Rogaland, Agder, Vestfold og Telemark, Viken, Innlandet, Trøndelag og Nordland. Forskriftene fastsettes i samsvar med vedlegg til resolusjonen.